

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Katedra psychologie

Bakalářská práce

2012

Šťastná Jarmila

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Katedra psychologie

Bakalářská práce

**LITERÁRNÍ TVORBA TRANSSEXUÁLNÍCH OSOB
NA KOMUNITNÍCH WEBOVÝCH PORTÁLECH**

Vypracovala: Šťastná Jarmila

Vedoucí závěrečné práce: PhDr. Irena Smetáčková, PhD.

Praha 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma Literární tvorba transsexuálních osob na komunitních webových stránkách jsem vypracovala samostatně. Použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

Praha 2012

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, bez nichž by tato práce nemohla vzniknout a zejména pak vedoucí mé práce, PhDr. Ireně Smetáčkové, PhD., jež mi umožnila věnovat se tématu, které mě osobně velmi zajímá. Děkuji jí za ochotu, veškeré cenné rady a podněty, které mi poskytovala při přípravě a realizaci mé bakalářské práce.

Souhrn

Bakalářská práce se věnuje literární tvorbě osob s diagnostikovanou transsexualitou, konkrétně textům, které jsou publikovány na webových stránkách určených transsexuálům, jejich rodinám a nejbližším přátelům. Cílem mé práce bylo zjistit, o čem tyto příspěvky vypovídají, a jaké téma v nich převažuje, snažila jsem se zmapovat subjektivní zkušenost jednotlivých autorů a zaměřila jsem se též na reakce čtenářů, kteří pod jednotlivé texty mohli přispívat svými komentáři. Při analýze textů jsem využila obsahovou analýzu pro určení formy, obsahu a námětu jednotlivých článků a kromě této jsem využila narativní analýzu, v rámci níž jsem určovala narativní kategorie zaměřené na téma, způsob, jakým o tématu vypovídají, komu je text adresovaný a jaké události jeho sepsání předcházely. Na závěr jsem hodnotila, jak byl text přijat čtenáři, kteří komunitní webové stránky navštěvují. Z hlediska obsahové analýzy jsem se zaměřila na stylistiku zveřejněných článků, užití slohové postupy a v rámci určování obsahu jsem zvláště rozebírala obsahové kategorie článku a zvláště obsahové kategorie komentářů. Výzkumný soubor se skládal z dvaceti prozaických textů, u nichž tematicky převažoval návrat do minulosti, skrze kterou se autoři identifikovali a na níž dokládali, že jejich pocity, že náleží k opačnému pohlaví, jsou oprávněné, neboť se u nich vyskytují již od dětství. Pro texty je příznačný strach z reakcí nejužší rodiny a blízkých přátel po odhalení skutečné identity a úzkost ze situace, v níž se nacházejí. Za důvod vzniku textů považuji především snahu začlenit se mezi skupinu transsexuálních jedinců, svěřit se s postupem, který v rámci coming-outu zvolili, tedy začlenit se mezi lidi, kteří řeší stejné problémy jako oni sami.

Abstract

Bachelor thesis deals with the literary work of people diagnosed with transsexuality, specifically texts that are published on the website for transsexuals, their families and closest friends. The aim of my study was to determine what these contributions reveal, and what the predominant theme in them, trying to map the subjective experience of the individual authors and I have also focused on the responses of readers, who, under various texts can contribute their comments. In analyzing the texts I used content analysis to determine the form, content and theme of each cell and in addition to this I used the narrative analysis, in which I determined the narrative category focused on the topic, the way the topic tell to whom the text is addressed to and what events it writing prior to and at the end, as the text was accepted by readers who visit the community website. In terms of content analysis, I focused on stylistics published articles, essays procedures used in determining the content I am content categories separately disassembling article content category separately comments. The research group consisted of twenty prose texts which thematically prevailed back in time through which to identify themselves and which demonstrate that their feelings that they belong to the opposite sex are legitimate because they occur from childhood. For texts is symptomatic of the fear response closest family and close friends after the unveiling of the true identity and anxiety from the situation in which they are located. For the reason of the texts I find particularly desire to integrate into the group transsexual individuals entrusted with the progress that the coming-out choice, to integrate the people, who address the same problems as themselves.

ÚVOD	4
I. TEORETICKÁ ČÁST	6
1. ZÁKL. POJMY UTVÁŘENÍ ŽENSKÝCH A MUŽSKÝCH CHA	6
1.1 GENDER	6
1.2 GENDEROVÁ ROLE	6
1.3 GENDEROVÁ IDENTITA	7
1.4 POHLAVÍ	7
1.5 POHLAVNÍ IDENTITA	8
1.5.1 JÁDROVÁ POHLAVNÍ IDENTITA	8
2. PORUCHA POHLAVNÍ IDENTITY	9
2.1 TRANSSEXUALISMUS	10
2.2 TRANSVESTITISMUS DVOJÍ ROLE	10
2.3 PORUCHA POHLAVNÍ IDENTITY V DĚTSTVÍ	11
3. ETIOLOGIE TRANSSEXUALITY	12
3.1 BIOLOGICKÉ TEORIE	12
3.2 PSYCHOLOGICKÉ TEORIE	13
3.2.1 VZTAH MATKA – DÍTĚ	14
3.2.2 RODIČOVSKÉ CHARAKTERISTIKY	14
3.2.3 PSYCHOPATOLOGIE NA STRANĚ RODIČŮ	15
3.2.4 NEPŘÍTOMNOST OTCE A NEDOSTUPNOST MATKY	15
3.2.5 PŘÁNÍ RODIČŮ MÍT DCERU NEBO SYNA	16
3.2.6 CHARAKTERISTIKY DÍTĚTE	16
3.2.7 VZHLED DÍTĚTE	16

3.3 TEORIE VZNIKU TRANSSEXUALITY – SROVNÁNÍ	17
4. PROCES PŘEMĚNY POHLAVÍ	18
4.1 DIAGNOSTIKA TRANSSEXUALITY	18
4.2 FÁZE ROZHODOVACÍ	19
4.3 REAL LIFE TEST A REAL LIFE EXPERIENCE	20
4.4 HORMONÁLNÍ TERAPIE	20
4.5 PŘEDOPERAČNÍ KOMISE	21
4.6 OPERATIVNÍ VÝKONY	22
4.7 OBDOBÍ PO OPERACI	22
5. SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	23
II. EMPIRICKÁ ČÁST	25
6. ANALÝZA LITERÁRNÍCH TEXTŮ	25
6.1 CÍL VÝZKUMU	25
6.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	25
6.3 METODY SBĚRU DAT	26
6.3.1 VÝBĚR LITERÁRNÍCH TEXTŮ	26
6.4 ZPRACOVÁNÍ DAT	28
6.4.1 TEXT JAKO ZDROJ KVALITATIVNÍCH DAT	28
6.4.2 ANALÝZA DOKUMENTŮ	28
6.4.3 OBSAHOVÁ ANALÝZA	29
6.4.4 NARATIVNÍ ANALÝZA	30
6.4.5 OBSAHOVÁ A NARATIVNÍ ANALÝZA – SROVNÁNÍ	31
7. VÝZKUMNÝ SOUBOR	32

7.1 STYLISTIKA ANALYZOVANÝCH TEXTŮ	33
7.1.1 JAZ. STYLY V AN. TEXTECH – SHRUTÍ	35
7.2 SLOHOVÉ POSTUPY	36
7.2.1 SLOH. POSTUPY V AN. TEXTECH – SHRUTÍ	37
7.3 ROZSAH TEXTŮ	38
7.4 OBSAHOVÉ KATEGORIE AN. TEXTŮ	38
7.5 OBSAHOVÉ KATEGORIE KOMENTÁŘŮ	44
7.5.1 KOMENTÁŘE VZTAHUJÍCÍ SE K TEXTU	45
7.5.2 KOMENTÁŘE OD PŮVODNÍCH AUTORŮ	48
7.6 NÁMĚT ANALYZOVANÝCH TEXTŮ	49
7.7 NARATIVNÍ KATEGORIE AN. TEXTŮ	55
7. 8 PREZENTACE VÝSLEDKŮ	64
8. DISKUZE	66
ZÁVĚR	69
POUŽITÁ LITERATURA	71
PŘÍLOHY	73

ÚVOD

Ačkoliv máme v dnešní době mnoho příležitostí, jak se dozvědět o poruchách pohlavní identity, literatura, dokumenty či přednášky, které nám jsou dostupné, se zpravidla zaměřují jen jedním směrem, obecně na charakteristiku transsexuality, příčiny jejího vzniku, diagnostický proces a následný proces přeměny pohlaví. Pohlíží na ni jako na jednu z mnoha poruch, se kterými se můžeme setkat, vysvětlují nám ji a představují možnosti léčby, ale málokterá z nich se nás snaží seznámit také s postojem osob, jichž se přímo týká. Proto jsem se ve své bakalářské práci mnohem více než o odbornou literaturu zajímala o osobnosti konkrétních transsexuálů a jejich literární tvorbu, zajímalo mne, jak se s touto diagnózou potýkají přímo lidé, jimž je určena.

Jelikož kromě oboru psychologie a speciální pedagogiky studuji český jazyk a literaturu, zjišťovala jsem konkrétně, nakolik je patrná odlišnost jedinců s transsexualitou, v literárních textech, které tvoří. Protože informace, které jsem z textů získala, byly dostatečně obsáhlé, upustila jsem od původního záměru osobně se setkat s jejich autory, kteří svou literární tvorbou přispívali na komunitních webových stránkách určených transsexuálům, a zaměřila jsem se pouze na důkladnou analýzu obsahové a formální stránky těchto příspěvků.

Než jsem přistoupila k praktické části své bakalářské práce, zaměřila jsem se v rámci teoretických kapitol na pojmy, jež souvisí s utvářením mužských a ženských charakteristik. Konkrétně na vývoj pohlaví, pohlavní identity a jádrové pohlavní identity, včetně jejich determinant, kterými je určována a jelikož s těmito pojmy úzce souvisí také otázka genderu, zaměřila jsem se na proces utváření genderové role a genderové identity. Od utváření pohlavní identity je jen krůček k jejím poruchám, pod něž řadíme transsexualitu – již jsem se ve své práci přímo věnovala, transvestitismus dvojí role a poruchy pohlavní identity v dětství. Poměrně obsáhlou kapitolou v mé práci, je etiologie transsexuality z pohledu biologických teorií, kde zmiňují především vliv produkce pohlavních hormonů, a z pohledu psychologického, kam jsem zahrнула podkapitoly týkající se jednak

charakteristik rodičů, jejich psychopatologie či jejich konkrétní přání mít dceru nebo syna, jednak charakteristiku dětí, či nakolik jejich vzhled u nich ovlivňuje rozvoj poruchy pohlavní identity.

Jelikož jsou v textech velmi často zahrnuty pojmy týkající se diagnostiky transsexuality a procesu přeměny pohlaví, zmiňuji jednotlivé fáze i v teoretické části. V této kapitole jsem čerpala nejen z odborné literatury, ale právě také z komunitních webových stránek, odkud jsem získala literární texty, kde jsou jednotlivé postupy popisovány s ohledem na laickou společnost, jež na příslušných stránkách hledá potřebné informace o transsexualitě.

V empirické části bakalářské práce charakterizuji metody sběru dat s důrazem na způsob výběru literárních textů, dále uvádím zpracovávání dat s využitím nejen obsahové, ale též narativní analýzy, která se více nežli na formu či klíčové téma příspěvků, zaměřuje na subjektivní ztvárnění textu. U narativní analýzy následně uvádím konkrétní narativní kategorie, jimiž jsem se během rozboru textů zabývala. V rámci zpracování výzkumného souboru jsem se dále zaměřila na stylistiku literárních textů, slohové postupy a jejich rozsah, čímž jsem naplnila požadavky obsahové analýzy z hlediska formy textu a zároveň zde využívám své poznatky získané při studiu českého jazyka a literatury. Dále jsem podrobně rozebrala obsahové kategorie jednotlivých textů, obsahové kategorie komentářů, které každý z textů provázely, námět a následně konkrétní narativní kategorie.

Práce s literárními texty transsexuálů byla pro mne velice zajímavou zkušeností a velkým zdrojem informací, neboť každý z autorů měl na tuto poruchu odlišný názor, rozdílně se k němu stavěli a nakládali s ním. To se projevilo právě v celkovém vyznění jednotlivých textů a mělo výrazný dopad i na mé vnímání této problematiky a to i přesto, že se o ni zajímám již delší dobu a až doposud jsem prostudovala mnoho zajímavých knih či odborných článků o transsexualitě pojednávajících.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. ZÁKLADNÍ POJMY UTVÁŘENÍ ŽENSKÝCH A MUŽSKÝCH CHARAKTERISTIK

1.1 GENDER

Gender neboli také rod vyjadřuje rozdíly mezi muži a ženami, jež spočívají v kulturních a sociálních vzorcích chování dané společnosti, které mají vzhledem k historickému a společensko-kulturnímu kontextu proměnlivý charakter (Janošová, 2008, str. 40). Jedná se tedy o sociální konstrukt, projevující se odlišně v chování žen a mužů, v jejich očekávání a postojích, přesto však není vázaný na situaci, čas či místo a každý z nás tudíž může zastávat i několik genderových kategorií. Gender vzniká během socializace jedince, dítě si je dokonce již v osmnácti měsících vědomé svého genderu, záleží však na prostředí, ve kterém vyrůstá, na stylu výchovy a přístupu nejbližších příbuzných. Biologické pohlaví, o němž se zmiňuji níže, funguje jako základ, na němž se genderové kategorie utvářejí, přesto se však nemusí shodovat, neboť právě pokud není gender a pohlaví ve shodě, jedná se o transsexuálního jedince (Janošová, 2008), o čemž se zmiňuji dále.

1.2 GENDEROVÁ ROLE

Genderovou roli můžeme chápat jako souhrn představ o tom, jací muži a ženy v dané společnosti jsou, či jací by měli být (Janošová, 2008, str. 41). Jedinec v rámci genderové role, jež se projevuje i navenek, vyjadřuje, kým se cítí být, ale také, jak chce být druhými vnímán, proto obsah této role tvoří projevy a zájmy, související s uvědomělou příslušností ke skupině mužů či žen (Janošová, 2008, str. 41).

1.3 GENDEROVÁ IDENTITA

Vnitřní a soukromou složkou osobnosti je identita genderová. Její součástí jsou obsahy genderové role (viz výše), které jsou v souladu s vnitřním prožíváním jedince, a které jsou vnímány jako seberealizující a sebevyjadřující. Ne rozdíl od genderové role se genderová identita nemusí navenek vůbec projevit.

1.4 POHLAVÍ

Pohlaví určuje biologické rozdíly mezi muži a ženami, přičemž se jedná o rozdíly, které jsou z kulturně-sociálního hlediska neměnné a jež existovaly a existují ve všech lidských seskupeních a společnostech (Janošová, 2008, str. 39). Charakter pohlaví je vícesložkový a tvoří jej chromozomální pohlaví, tedy konkrétní varianta karyotypu, gonadální pohlaví, dané typem pohlavních žláz, pohlaví vnějších a vnitřních genitálií, hormonální pohlaví - úroveň hladiny mužských a ženských hormonů, psychosexuální mozgová centra, která predisponují jádrovou pohlavní identitou a představují biologický předpoklad pro emocionální souhlas s příslušností k mužskému či ženskému pohlaví, a fenotypické pohlaví neboli sekundární pohlavní znaky (Janošová, 2008, str. 39).

Pohlaví rozlišujeme biologické, sociální a psychické. Biologické pohlaví neboli vývoj muže či ženy, je dáno přísunem odpovídajících hormonů. Pohlaví sociální a psychické je založeno na stereotypech pohlavních rolí, které jsou ve společnosti přisuzovány mužům a ženám, jež od nich očekávají určitý způsob chování, a zakládá se na tom, jak sám sebe jedinec vnímá.

1.5 POHLAVNÍ IDENTITA

Subjektivně vnímaný pocit sounáležitosti nebo naopak rozporu s naším tělem, popř. se sociální rolí, jež je danému pohlaví přisuzována, nazýváme pohlavní identitou (Fifková, 2008, str. 13). Pohlavní identita se odráží v našem myšlení, prožívání i chování a prolíná se do profese jedince, jeho zájmů i

sociálních vztahů. Na utváření pohlavní identity se kromě biologické podmíněnosti uplatňuje také kulturní vliv.

1.5.1 JÁDROVÁ POHLAVNÍ IDENTITA

Pavčina Janošová se kromě pohlavní identity, kterou charakterizuje jako základní prožitek příslušnosti jedince k mužům nebo ženám, ve velké míře věnuje jádrové pohlavní identitě. Ta je jakýmsi emočním souhlasem s příslušností k jednomu či druhému rodu a je nejhlubší součástí mužské či ženské identity (Janošová, 2008, str. 43). Podle Smolíka (1996) je jádrová pohlavní identita jednou z komponent, jež se podílejí na utváření mužské a ženské identity. Dále se mezi tyto složky řadí biologické pohlaví, pohlavní identita a genderová role. Biologické pohlaví rozlišujeme podle pohlavních orgánů, popř. podle sekundárních pohlavních znaků, na samčí a samičí (Hartl, Hartlová, 2004), genderovou rolí myslíme psychosexuální identitu v chování a v rámci pohlavní identity se zaměřujeme na to, jak jedinec sám sebe prožívá coby příslušníka dané skupiny (Janošová, 2008, str. 43).

Jádrová pohlavní identita je z velké části výsledkem biologických determinant, její samotné prožívání je však již věcí psychologickou. V prenatálním vývoji se na utváření jádrové pohlavní identity podílí hormonální vlivy, kdy pro vznik mužské pohlavní identity je důležitá přítomnost dostatečného množství androgenů, podstatná přiměřená akceschopnost organismu a schopnost organismu štěpit je na další hormonální komponenty. Pro vznik ženské jádrové identity je naopak důležité minimální množství androgenů a neschopnost organismu tyto hormony zpracovávat (Janošová, 2008, str. 69).

2. PORUCHA POHLAVNÍ IDENTITY

Pohlavní identitu můžeme určovat na dvou úrovních a to na úrovni genetické a na úrovni psychické. Genetické pohlaví je dáno pohlavními chromozomy, tedy pro samčí pohlaví je nutná přítomnost chromozomu X aY, pro samičí pohlaví přítomnost chromozomu XX. Na těchto chromozomech se nacházejí geny, které rozhodují o formování pohlavních žláz – varlat a vaječníků. V případě, že se u jedince vyvinou žlázy obou pohlaví, hovoříme o pravém hermafroditismu, pokud jsou po narození orgány nejasně diferencovány, jedná se o pseudohermafroditismus. Psychické pohlaví se začíná utvářet ve druhém trimestru, kdy se působením fetálních androgenů utváří pohlavní identita v části mozku zvaném hypotalamus. Toto psychické pohlaví vyjadřuje skutečnost, zda se jedinec vnímá jako muž či žena (Fifková, 2008, str. 13).

Jak už jsem uvedla, pohlavní a genderová identita vyjadřuje, nakolik se cítíme být se svým tělem v sounáležitosti a nakolik v rozporu a to jak s primárními a sekundárními pohlavními znaky, tak i se sociální rolí, která je danému pohlaví přisuzována. Zevní projevy pohlavní identity – naše pohlavní role, ovlivňují nejen biologické a psychogenní aspekty, ale též přístup a chování rodičů (Fifková, 2008, str. 13). Svou pohlavní roli by měl být jedinec schopen si uvědomit a následně ji i vyjádřit v období předškolního věku, kolem třetího až čtvrtého roku života, kdy dítě přátele stejného pohlaví a formuje si typické zájmy náležející danému pohlaví. Pokud se však jedinec necítí být v souladu se svým tělem, může se jednat o poruchu pohlavní identity neboli gender dysforii, která je charakterizována jako pocit subjektivně vnímané nepohody, která souvisí s neshodou pohlavní identity a genderové role s biologickým pohlavím.

Pokud se jedinec neztotožňuje s genderovou rolí, jež je jednou ze složek jádrové pohlavní identity, jedná se o poruchu pohlavní identity, která je podle Mezinárodní klasifikace nemocí rozdělena do tří skupin (Fifková, 2008, str. 13) a to na transsexualismus (F 64.0), transvestitismus dvojí role (F 64.1) a na poruchu pohlavní identity v dětství (F 64.2).

2.1 TRANSSEXUALISMUS

Transsexualita je jednou z nejméně výraznějších forem gender dysforie. Podle Mezinárodní klasifikace nemocí, vydané světovou zdravotnickou organizací v roce 1992, je charakterizována pod diagnózou F64.0 jako stav jedince, který si přeje žít a být akceptován jako příslušník opačného pohlaví. V knize P. Janošové je podstatou poruchy pohlavní identity rozpor mezi biologickým pohlavím a pohlavní identitou, o níž jsem se zmiňovala výše a je spojená s pocitem diskomfortu, který se vztahuje k anatomickému pohlaví či k pocitu jeho nesprávnosti (Janošová, 2008, str. 235). Obvyklý je zde pocit nespokojenosti s vlastním anatomickým pohlavím nebo pocit jeho nevhodnosti a přání hormonálního léčení a chirurgického zásahu, aby klientovo tělo odpovídalo preferovanému pohlaví. Abychom mohli potvrdit transsexuální identitu, měly by tyto pocity přetrvávat alespoň dva roky, neměly by být projevem duševní poruchy, či být sdruženy s intersexuální, genetickou nebo chromozomální abnormalitou (Fifková, 2008, str. 16).

Přestože podstatnou část diagnózy tvoří subjektivní údaje pacienta, sexuologické vyšetření se zaměřuje především na typické znaky transsexuálního vývoje a nepodceňuje ani spolupráci s psychologem. Následná léčba by se dala rozdělit do tří etap, kdy je nejprve klient podroben dlouhodobému psychiatrickému, psychologickému a sexuologickému pozorování, ve druhé etapě následuje hormonální léčba, jež může klientovi přinést nezvratné změny vzhledu (ochlupení, změna hlasu, nárůst svalové hmoty) a třetí etapou jsou již nezbytné chirurgické zákroky, vedoucí ke konečné změně vzhledu. Všechny tři etapy budou rozvedeny v následujících kapitolách.

2.2 TRANSVESTITISMUS DVOJÍ ROLE

Pro transvestitismus dvojí role je charakteristická potřeba občasného odívání do svršků, jež jsou typické pro opačné pohlaví. Chování však nevyústí

v sexuální vzrušení a zároveň se povětšinou nepojí s touhou jedince stát se příslušníkem opačného pohlaví natrvalo (Janošová, 2008, str. 235), avšak jsou případy, kdy je transvestitismus dvojí role jen přechodným stádiem budoucí transsexuality. Vyskytuje se převážně u heterosexuálně orientovaných mužů, kteří se občas převlékají do šatů opačného pohlaví, jež jim nepřináší pohlavní vzrušení, nýbrž psychické uspokojení z možnosti dočasné změny (Fifková, 2008, str. 46).

2.3 PORUCHA POHLAVNÍ IDENTITY V DĚTSTVÍ

Porucha pohlavní identity v dětství představuje stálou nespokojenost s biologickým pohlavím a jeho odmítání, které se projevuje touhou být příslušníkem opačného pohlaví, popř. přesvědčením, že jím je, oblékáním do oblečení typického pro příslušníky opačného pohlaví a preferencí jejich zájmů (Janošová, 2008, str. 235). Tato porucha se objevuje před nástupem puberty, někdy už u čtyřletých dětí a trvá minimálně šest měsíců. U chlapců se ustálil anglický název sissy boys, u dívek tomboys a přestože se nedá s jistotou říci, že se u dětí s touto poruchou v budoucnu vyvine transsexualita, potvrdilo se, že přibližně třetina těchto dívek je v budoucnu lesbicky orientována a až u poloviny chlapců se předpokládá homosexuální orientace (Fifková, 2008, str. 45).

U dívek se porucha pohlavní identity v dětství projevuje zájmem o chlapecké sporty a i v kolektivu chlapců jsou uznávané, mnohdy zde hrají i vůdčí roli. U chlapců se objevuje zájem o panenky, neradi hrají fotbal a neperou se (Fifková, 2008, str. 45).

3. ETIOLOGIE TRANSSEXUALITY

Od 50. let, kdy byl zpopularizován termín transsexualita, se usiluje o vysvětlení příčin vedoucích k této poruše. Předpokládá se, že na vzniku transsexuality se podílejí podobné vlivy jako na vzniku homosexuality. Hovoří se především o vlivu genetických dispozic – konkrétně o odlišné struktuře v oblasti dlouhého raménka chromozomu X, dále se hovoří o nerovnoměrném hormonálním zásobení mozkového centra, jež je odpovědné za psychosexuální vývoj jedince a nemalý podíl vlivu se připisuje též výchově jedince do tří let věku. Zkoumá se např., nakolik jsou v rodině naplněny či nenaplněny rodové role rodičů (Janošová, 2008, str. 71). Teorie vzniku transsexuality dnes můžeme rozdělit do dvou skupin, které se snaží vysvětlit etiologii transsexuality na základě psychologických faktorů – psychologické teorie a na ty, které vycházejí z biologických mechanismů – biologické teorie (Fifková, 2008, str. 25).

3.1 BIOLOGICKÉ TEORIE

Vliv genetických a hormonálních faktorů na utváření pohlavní identity podnítil vznik biologických teorií a jejich začlenění do etiologie transsexuality. Samotné působení pohlavních hormonů ovšem není jedinou příčinou vzniku poruchy pohlavní identity, jelikož hlavními oblastmi mozku zodpovědnými za procesy sexuální diference jsou především hypotalamus a amygdala (Fifková, 2002, str. 23).

V mozku se nachází tři samostatná centra – centrum pro maskulinní či femininní typ sekrece gonadotropinů, centrum pro sexuální orientaci a centrum pro sexuální roli, jejichž rozdílné programování v prenatálním období stojí za vznikem homosexuality, transsexuality, nebo klasické heterosexuality (Fifková, 2002, str. 24). Funkce těchto oblastí mozku je závislá na hladině pohlavních hormonů a neurotransmiterů a právě změna hladiny specifických pohlavních hormonů má za následek biochemické změny těchto oblastí mozku, jež jsou spojeny s naší pohlavní rolí či sexuální orientací.

Pokud u ženského plodu tedy dochází k nadprodukcí androgenů nadledvinkami, formuje se jeho mozek jako mužský a naopak, pokud u mužského plodu dochází k nízké produkci androgenů, vyvíjí se mozek jako ženský. K těmto změnám dochází během kritického období zrání té části mozku, jež je odpovědná za psychosexuální vývoj. Jedná se o krátké období mezi 4. a 6. měsícem prenatalního období, trvajících přibližně jeden týden (Janošová, 2008, str. 70), kdy původně ženské (popř. pohlavně neutrální) oblasti mozku v hypotalamu reagují na již zmíněné vylučování mužských pohlavních hormonů.

V průběhu života je samozřejmě možné změnit své fyzické pohlaví, podstoupit hormonální i chirurgické zákroky, nejdůležitější však pro tyto jedince je jejich pohlavní zařazování v rámci rodiny a blízkých přátel i příbuzných v průběhu celého jejich života.

3.2 PSYCHOLOGICKÉ TEORIE

Psychologické teorie vysvětlující etiologii transsexuality jsou založené na psychologických faktorech. Mezi hlavní dva psychologické směry, které se k této problematice vyjadřují, jsou psychoanalýza a behaviorismus, které se zaměřují na dětskou nebo rodinnou patologii jako na výchozí bod poruchy pohlavní identity (Fifková, 2002, str. 21). Oba tyto přístupy chápou vývoj pohlavní identity jako proces založený na učení v širokém slova smyslu a ustanovený díky vnějším vlivům prostředí během prvních let života.

V literatuře, která se věnuje psychologickým teoriím etiologie transsexuality, můžeme najít různé příčiny, od vztahu matka - dítě, přes charakteristické typy rodičů, až po výskyt psychopatologických rysů u rodičů a stres během těhotenství. Často zmiňovanou příčinou vzniku transsexuality je také nepřítomnost otce v rodině, nedosažitelnost matky nebo samotné přání rodičů mít dceru nebo syna, popř. vzhled a typické charakteristiky dítěte, které u rodičů spouští chování, které následně ovlivní pohlavní vývoj jejich potomka (Fifková, 2002, str. 22).

3.2.1 VZTAH MATKA – DÍTĚ

Téměř všechny psychodynamické teorie zabývající se vznikem transsexuality považují za důležité, jaký vztah se vytvoří mezi matkou a dítětem, přičemž se zaměřují především na původně biologicky mužské jedince. Porucha pohlavní identity může být způsobena symbiotickým vztahem mezi matkou a dítětem, přičemž u mužů se rozvíjí vlivem depresivní matky s bisexuálními sklony, která je dominantní a ve výchově přísná, čímž na sebe svého syna psychicky a emocionálně váže. To u něj vyústí v primární a nevratnou ženskou identifikaci. Přestože chlapec má s matkou šťastný symbiotický a blízký vztah, chybí tu postava otce, a proto se u něj nemůže vyvinout oidipovský komplex a pocit náležitosti k mužskému pohlaví (Stoller, 1968). Feminita u mužů ovšem může mít také kořeny v narušených fázích separace a individuace v raném dětství a pochází z konfliktních fantazií týkajících se strachu z odloučení od matky (Person, 1974, str. 5). Pro děti s poruchou pohlavní identity je typické, že obtížně zvládají afekty, zvláště pokud se týkají vztahu mezi nimi a matkou a stejně tak mají problémy se zvládnutím afektů i jejich rodiče (Person, 1974, str. 5).

3.2.2 RODIČOVSKÉ CHARAKTERISTIKY

Ke vzniku poruchy pohlavní identity může vést také rodičovská identita. Pro jednu z těchto charakteristik je typický matčin strach z mužské agrese a intenzivní potřeba pečovat o rodinu, což vede chlapce k zavržení typicky mužského chování a k posilování femininního chování. Naopak, otcové dívek s poruchou pohlavní identity vidí ženy jako nedostatečné, a proto podporují ve svých dcerách maskulinní chování (Zucker, Bradley, 1995). Další rodičovskou charakteristikou je atypický psychosexuální vývoj rodičů, který brání dítěti identifikovat se s rodičem stejného pohlaví a posiluje v něm chování, jenž je typické pro opačné pohlaví (Zucker, Bradley, 1995).

3.2.3 PSYCHOPATOLOGIE NA STRANĚ RODIČŮ

V oblasti psychologických teorií se objevilo i několik studií zabývajících se psychopatologií rodičů, jenž přispívá k vývoji poruch pohlavní identity u dětí a navíc k výraznému rozvoji úzkosti a nejistoty. Podle Coatesové (1990, str. 420) matky dětí s poruchou pohlavní identity pochází z dysfunkčních rodin nebo během prvních tří let života prodělaly traumatický zážitek jako např. smrt blízkého člena rodiny, což dokazuje, že trauma způsobuje u matky nedostatek pozitivních emocí, čímž vzniká separační úzkost, jenž je primárním predisponujícím faktorem pro vznik poruch pohlavní identity u chlapců. Psychopatologický stav matek či psychopatologické rysy její osobnosti následně způsobují, že se u dítěte vyvine chronická separační úzkost a deprese a u chlapců se, jako obrana proti separační úzkosti, objeví chování typické pro opačné pohlaví (Coates, 1990, str. 420).

Porucha pohlavní identity u dívek může být zapříčiněna tím, že matka se cítí být nejistá v roli ženy a považuje feminitu za podřadnou. Tím pádem netoleruje normální identifikační proces u své dcery a odmítá ji, a proto se dívka obrací ke svému otci. To posiluje maskulinní identifikaci dívky, napodobuje mužské chování a dokonce se s nimi ztotožňuje (Coates, 1990, str. 420).

3.2.4 NEPŘÍTOMNOST OTCE A NEDOSTUPNOST MATKY

Další příčinou vzniku poruchy pohlavní identity může být nepřítomnost otce, což znemožňuje synovi identifikovat se s jeho postavou a posiluje se tak u něj femininní chování. Stejně tak emocionální nepřístupnost matky může vést k úzkosti, a tím pádem způsobí u synů identifikaci s opačným pohlavím (Coates, 1990, str. 425). Existují ovšem i studie (Parker, Barr, 1982, str. 225), z nichž vyplývá, že se transsexualita může projevit jako důsledek nevhodné rodičovské péče, popř. pokud dítě v raném věku pocítí nedostatek péče, který si navíc spojuje s hrozbou z opuštění, vytvoří si zájem o hračky, hry a chování, které je typické

pro opačné pohlaví a to jako obranu proti tomuto opuštění, načež se u něj vyvine porucha pohlavní identity.

3.2.5 PŘÁNÍ RODIČŮ MÍT DCERU NEBO SYNA

Problémy s pohlavní identitou může způsobovat také přání matky mít dceru, nebo syna. Matčino silné přání mít dceru zapříčiní, že matka bude nedostatečně odrazovat svého syna od femininního chování, či bude toto chování dokonce podporovat. Přestože tyto hypotézy byly ověřovány, nepodařilo se je potvrdit, jelikož přání mít dceru bylo zjištěno u 26 % z 52 matek femininních chlapců, což se však příliš nelišilo od 19 % matek z kontrolní skupiny (Roberts, Green, Williams, Goodman, 1987, str. 550).

3.2.6 CHARAKTERISTIKY DÍTĚTE

Jedna ze současných teorií považuje za zdroj poruchy pohlavní identity snížené sebehodnocení jedince. Identifikace s opačným pohlavím přináší dítěti pocit většího bezpečí a lepšího přijetí sebe sama ze strany rodičů. Ovšem k tomu, aby se u dítěte vyvinul pocit, že být příslušníkem opačného pohlaví je pro něj bezpečnější, musí být splněny dvě podmínky - děti jednak musí být v tak velkém emocionálním stresu, že hledají řešení, které by jim pomohlo situaci překonat, a jednak se během senzitivního období vývoje vlastního já u nich objevují takové specifické faktory, které navozují situaci, ve které se dítě pod vlivem úzkosti začne chovat způsobem typickým pro opačné pohlaví (Zucker, Bradley, 1995).

3.2.7 VZHLED DÍTĚTE

Vzhled dítěte může v rodičích vyvolat různé pocity, čímž se spustí takové chování, které ovlivní pohlavní vývoj jejich dítěte. Z toho vyplývá, že femininní

vzhled u chlapců a maskulinní vzhled u dívek vyvolává takové rodičovské reakce, které směřují k podporování chování, jenž je typické právě pro opačné pohlaví. Např. matky zpětně popisují své chlapce s poruchou pohlavní identity jako krásnější a více femininní než matky synů z kontrolní skupiny (Green, Fuller, 1973, str. 60). Je tedy pravděpodobné, že fyzické rysy vyvolávají u některých rodičů reakce, které u chlapců posilují jejich femininní chování.

3.3 TEORIE VZNIKU TRANSSEXUALITY - SROVNÁNÍ

Zatímco biologické teorie vysvětlují vznik poruchy pohlavní identity skrze působení pohlavních hormonů, psychologické teorie přičítají vliv prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá a rodičovské výchově. O tom, které z těchto teorií jsou pravděpodobnější, se však dodnes vedou spory a ani v odborné literatuře nelze najít pevné stanovisko, z něž by se dalo vycházet.

Podle H. Fíkové (2002) stojí za vznikem transsexuality kombinace několika rizikových faktorů v kritickém období, které nazývá psychobiologickými, poněvadž odkazovat se na jeden jediný vliv, by bylo zcela neodpovídající skutečnosti. Na druhou stranu se v knize P. Janošové (2008) uvádí, že biologické teorie, tedy vliv pohlavních hormonů na vznik poruchy pohlavní identity, lze do značné míry ověřit psychoterapeuticky, kdežto pokusy změnit transsexuální identitu psychoterapeutickou cestou se nezdařily, což do jisté míry vyvrátilo vliv psychologických faktorů.

Sama se přiklání k možnosti, že hlavní roli při vzniku poruchy pohlavní identity představují biologické faktory, které jsou však po narození ovlivňovány faktory psychologickými a environmentálními, neboť není možné, aby se rodiče spolu se sourozenci a dalšími blízkými osobami nepodíleli na rozvoji a formování pohlavní identity člena rodiny.

4. PROCES PŘEMĚNY POHLAVÍ

Proces přeměny pohlaví se dělí do šesti fází, přičemž některé z fází jsou časově přesně vymezené (např. hormonální terapie), jiné jsou ryze individuální či se dokonce překrývají s ostatními, jako např. psychoterapie (Fifková, 2002, str. 44). Jedná se o následující fáze: diagnostika, rozhodovací proces, real life test, hormonální terapie, operativní zákroky a pooperační období.

Sdružení Harry Benjamin International Gender Dysphoria Association (HBIGDA), která se zabývá možnostmi intervence u transsexualy, navrhla následující tři kategorie, aby napomohla zmírnění psychické zátěže u dospívajících s diagnostikovanou poruchou pohlavní identity (Janošová, 2008, str. 251). Jedná se o zcela vratné intervence (hormonální léčba, jež umožňuje u dospívajících oddálit nástup pubertálních změn), částečně vratné intervence (možnost podstupovat maskulinizující a nebo feminizující hormonální terapii. Podmínkou pro to je min. šestiměsíční spolupráce rodiny a dospívajícího s psychiatrem) a nevratné intervence (operativní zákroky, jež by měly být uskutečněny teprve po dosažení plnoletosti jedince, popř. po min. dvouletém „real life testu“ v nové genderové roli).

4.1 DIAGNOSTIKA TRANSSEXUALITY

Diagnostika transsexualy zahrnuje tzv. uzavřenou sadu charakteristik, kam patří víra dotyčného klienta, že je příslušníkem opačného pohlaví, oblékání a vystupování v roli opačného pohlaví, odpor k vlastním genitáliím a trvající touha po změně pohlaví operativní cestou (Fifková, 2002, str. 27). Základ tvoří anamnestický rozhovor s klientem, následuje psychologické, interní a endokrinologické vyšetření, přičemž je zapotřebí pečlivě odlišit transsexualitu od somatických poruch, jakou je intersexualita, nebo psychických, jakými jsou např. jiné poruchy pohlavní identity, psychózy či homosexualita (Kašajová, 2011, str. 260).

Primárním diagnostickým nástrojem je nestrukturovaný rozhovor, během něž se zmíněné charakteristiky, osobnostní, motivační a charakterové anomálie zjišťují. Diagnostika se přitom zaměřuje na zjištění odlišností v porovnání s populační normou. Klasické psychodiagnostické testy vykazují u transsexuálů především neurotické a depresivní symptomy, jež souvisí právě s životem v jimi nepreferované životní roli. (Fifková, 2002, str. 28).

Další z metod, které se využívají, jsou phaloplethysmografie a vulvoplethysmografie, které jsou založené na přístrojové registraci prokrvení genitálu při předkládání vizuálních nebo auditivních erotických stimulech (Fifková, 2002, str. 28). Tyto dvě metody jsou transsexuálními klienty vesměs hodnoceny jako zastaralé, nevhodné, či dokonce ponižující, přesto se využívají jako jedny z hlavních metod při posuzování transsexuality.

Ovšem nejprůkaznější metodou je jak pro lékaře, tak pro psychology anamnestický rozhovor, který zahrnuje následující oblasti: a) preference hraček a her v předškolním věku, b) preference oděvu, c) odpor k primárním i sekundárním pohlavním znakům a jiným biologickým projevům dospívání, d) neerotické sny a denní fantazie, e) masturbační fantazie a erotické sny, f) zamilovanost a partnerské vztahy, g) sexuální aktivity a h) charakteristiky pohlavní role. Jelikož texty, které jsem se rozhodla ve své práci analyzovat, často poukazují zejména na jednotlivé etapy procesu přeměny pohlaví, rozhodla jsem se zaměřit zejména na tuto část, a tudíž diagnostiku po této okrajové zmínce nyní opustíme.

4.2 FÁZE ROZHODOVACÍ

Fáze rozhodovací následuje po potvrzení diagnózy a její délka se liší u každého klienta. Úkolem terapeuta je zde podat klientovi co nejpresnější informace o tom, co jej v této fázi čeká, popř. co může následovat, nabízí mu veškeré možnosti terapie a informuje jej např. také o možných rizicích. Pokud

klient potřebuje více času a prostoru pro rozhodnutí, terapeut mu jej poskytne (Fifková, 2008, str. 78).

4.3 REAL LIFE TEST A REAL LIFE EXPERIENCE

Pokud se ve fázi rozhodovací klient rozhodne pro přeměnu pohlaví, následuje fáze, v níž si vyzkouší, jaké to je žít v roli opačného pohlaví (RLE) a zjišťuje, zda je jeho rozhodnutí správné (RLT).

V této fázi většinou proběhne také úřední změna jména a příjmení na neutrální tvar. Na webových stránkách <http://www.translide.cz/zmena-jmena> můžeme najít konkrétní formulář, pomocí něž klient o změnu jména žádá. K této žádosti se navíc přikládá také rodný list a doporučení ošetřujícího lékaře. Jako odůvodnění změny jména klient uvádí právě svou diagnózu F64.0 – transsexualita. Na uvedených stránkách můžeme najít i množství jmen, ze kterých si klient může vybírat, obsahují též příklady příjmení a jak je lze upravit na neutrální tvar.

4.4 HORMONÁLNÍ TERAPIE

Pokud klient žije již několik měsíců v roli opačného pohlaví, lze přistoupit k hormonální terapii. Věkovou hranicí, od níž lze začít s hormonální terapií je 16 let, přihlíží se však zejména k tělesné a psychické zralosti klienta, přičemž před začátkem terapie je nutné podstoupit komplexní somatické vyšetření, které případně může odhalit nevhodnost hormonální léčby. Hormonální terapie trvá minimálně jeden rok, během něž se zřetelně utvoří tělesné změny a hladina hormonů je po ukončení totožná s hladinou hormonů u požadovaného pohlaví (Fifková, 2008, str. 79).

U mužů je hormonální terapie většinou jednosložková - podává se pouze mužský pohlavní hormon testosteron a na rozdíl od Male to Female se nepodávají

látky, jež by blokovaly účinky ženských pohlavních hormonů. Jak je uvedeno na webových stránkách http://www.transsexualita.cz/?page_id=740, po zahájení hormonální terapie začne tělo klienta procházet změnami typickými pro chlapeckou pubertu, prohloubí se mu hlas, zesílí a ztmavne ochlupení po těle, začnou mu růst vousy, dojde k rozložení tuku a jeho přizpůsobení se mužskému typu postavy, dojde k rozvoji svalstva, především v horní části těla, zvýší se aktivita mazových a potních žláz, změní se pach, vlasová linie se přizpůsobí mužskému typu a zastaví se nebo alespoň omezí menstruace a naroste úroveň metabolismu. Veškeré tyto změny jsou ovšem ryze individuální.

Hormonální terapie žen bývá zpravidla dvousložková - podává se kombinace antiandrogenů, které slouží k potlačení vlivu mužského pohlavního hormonu testosteronu, a estrogenů, které navozují vývin sekundárních ženských pohlavních znaků (např. vývoj prsní žlázy, ženské rozložení tuku v těle). První změny je možné pozorovat již po několika týdnech, obvykle dochází ke změnám v psychice, ke zvýšení citlivosti prsních bradavek a k utlumení libida, časté jsou i změny v termoregulaci, tělo je citlivější na chlad. V prvních měsících dochází ke zlepšení kvality pleti, zastavení vypadávání vlasů, začínají růst prsa. Postupně se začíná tvarovat také postava, kdy se více tuku ukládá v oblasti stehen a boků.

4.5 PŘEDOPERAČNÍ KOMISE

Poté, co již minimálně rok probíhá hormonální terapie a Real Life Test, může klient požádat příslušnou komisi o provedení příslušných chirurgických zákroků a o schválení operativní změny pohlaví. V této fázi je již nezbytná plnoletost klienta. Jak je uvedeno na stránkách <http://www.translide.cz/komise>, komise schvalující chirurgické zákroky u transsexuálů zasedá třikrát ročně a jejími členy jsou především ošetřující lékaři - sexuologové a operatéri a kromě nich je zde přítomen také člen vedení nemocnice, právník a zástupce občanského sdružení TransForum. Žadatel musí před komisí splnit veškeré podmínky, kterými jsou

potvrzení diagnózy dvěma odborníky, délka hormonální léčby alespoň 12 měsíců a před tím ještě alespoň tři měsíce terapie.

4.6 OPERATIVNÍ VÝKONY

Klienti female to male většinou podstupují dva základní zákroky – odstranění prsou a odstranění dělohy a vaječnicků. Poté může následovat úprava genitálií – rekonstrukce penisu, uretry a skrota, což je však operace již velmi specializovaná a rozhodují se pro ni přibližně jen 2/3 z celkového počtu klientů (Fifková, 2008, str. 47). U klientů male to female dochází k vaginoplastice, orchidektomii, tedy odnětí pohlavních žláz a ke zvětšení prsou.

4.7 OBDOBÍ PO OPERACI

Proces přeměny pohlaví je po provedení nezbytných chirurgických výkonů zakončen definitivní změnou úřední identity – jméno a příjmení si klient mění na výhradně mužské/ ženské, dostává nový rodný list a rodné číslo, změní si veškeré potřebné doklady a dokumenty, jako např. maturitní vysvědčení, výuční list či vysokoškolské diplomy a následně jim též náleží veškerá práva a povinnosti určená danému pohlaví.

Co se týče změny rodného čísla, ta je upravena ve Sbírce zákonů - zákon o evidenci obyvatel ze dne 12. 4. 2000, Hlava III., paragraf 17: „Změna rodného čísla se provede v případě, kdy a) totožné rodné číslo bylo přiděleno dvěma nebo více obyvatelům, b) bylo přiděleno chybné rodné číslo, c) se provádí nezrušitelné osvojení, nebo d) došlo ke změně pohlaví.“

Po operaci a kompletní přeměně pohlaví klient i nadále dochází na pravidelné kontroly, užívá předepsané léky, popř. absolvuje laboratorní kontroly a vyšetření.

5. SHRNU TÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Pohlaví jedince je vícesložkové a tvoří jej chromozomální a gonadální pohlaví, pohlaví vnějších a vnitřních genitálií, hormonální a fenotypické pohlaví a psychosexuální mozgová centra, jež následně určují naši jádrovou pohlavní identitu. Ta je definována jako emoční souhlas s příslušností k ženskému či mužskému rodu a podílí se tedy na utváření ženské nebo mužské identity.

Pokud genderová identita a biologické pohlaví jedince není v souladu, dochází k poruchám pohlavní identity, mezi které řadíme kromě transvestitismu dvojí role a poruchy pohlavní identity v dětství, také transsexualitu. Ta se v Mezinárodní klasifikaci nemocí nachází pod označením F64.0, a je pro ni typický nesoulad mezi psychickým a anatomickým pohlavím. Transsexuálem je buď jedinec, který má primární pohlavní znaky muže, ale cítí se být ženou, tzv. Male to Female, nebo člověk s primárními pohlavními znaky ženy, jež se cítí být mužem (tzv. Female to Male).

Příčiny vzniku této poruchy nejsou zcela jednoznačné, objevují se biologické teorie, kdy za vznikem transsexuality stojí působení hormonů na vývoj dítěte v prenatálním období, existují však i teorie psychologické, které se zaměřují na vztah matky a dítěte, popisují charakteristiky rodičů, jako např. strach matky z mužské agrese (čímž v synovi podněcuje rozvoj ženské stránky), dále se teorie zaměřují na psychopatologii rodičů, nepřítomnost otce či nedostupnost matky, přání rodičů mít dceru nebo syna. Psychologický přístup ke vzniku transsexuality ovšem vidí možné příčiny i na straně dítěte, v jeho charakteristikách nebo vzhledu.

První projevy poruchy pohlavní identity se objevují v předškolním věku dítěte, často ale již okolo třetího roku života, kdy děti nastupují do mateřské školky a dostávají se tak do těsného kontaktu se svými vrstevníky, a zatímco v dětství je porucha pravděpodobně ovlivnitelná a ne vždy se z ní vyvine transsexualita, v adolescenci a dospělosti již ji změnit nelze.

V případě, že je jedinci diagnostikována transsexualita, následuje poměrně dlouhý proces přeměny pohlaví, sestávající z rozhodovací fáze, během níž dochází k sexuologovi, real life test, kdy si vyzkouší život druhého pohlaví a zároveň tak seznámí své příbuzné, přátele a blízké okolí se změnami, které v jeho životě nastanou, hormonální terapie, jíž může klient se souhlasem rodičů podstoupit již od 16 let, a operativní změna pohlaví, načež následuje pooperační období, kdy se jedinec stále více sžívá se svou novou rolí.

Od první chvíle, kdy člověk začíná uvažovat o své odlišnosti, vyhledá odbornou pomoc či již dokonce podstupuje určité části procesu přeměny pohlaví, se i v rámci komunitních webových stránek, jež jsou určeny transsexuálům, jejich rodinám, přátelům, ale i laické veřejnosti, sžívají se svou novou rolí – vyhledávají si zde informace související s přeměnou, odkazy na literaturu, na zahraniční internetové stránky, reference na ošetřující lékaře v jednotlivých krajích České republiky, seznamují se zde s ostatními transsexuálními uživateli, představují se jim, popisují jim, v jaké fázi se oni sami nacházejí, či se svěřují se svými zkušenostmi, které až doposud měli. A právě toto období života osob s poruchou pohlavní identity mě zajímalo a zaměřila jsem se na něj, na fázi, kdy již tuší svou odlišnost, potřebují se v ní utvrdit, či poradit, co dělat a jak dále postupovat, chtějí se ostatním svěřit, čím si až doposud prošli či si především postěžovat na netolerantní společnost, která není schopná naprosto žádné empatie. Ze všech těchto potřeb vznikly literární texty a jejich obsahové a narativní analýze jsem se já následně věnovala.

II. EMPIRICKÁ ČÁST

6. ANALÝZA LITERÁRNÍCH TEXTŮ

6.1 CÍL VÝZKUMU

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla využít texty publikované na komunitních webových stránkách transsexuálů, konkrétně na stránkách www.translide.cz a www.transsexualita.unas.cz, jejichž autory jsou povětšinou lidé s diagnostikovanou transsexualitou, popř. lidé, kteří tápou v oblasti vlastní pohlavní identity, a proto se rozhodli hledat na těchto webových stránkách odpovědi na své otázky.

Jako hlavní cíl, který jsem si při práci s těmito texty zvolila, bylo zjistit, nejen o čem texty primárně vypovídají, čím se jejich autoři v textech zabývají a čemu věnují jakou míru své pozornosti, ale také co je přimělo k této literární tvorbě a jak, popř. nakolik je tento důvod v textech zřetelný. Hlavním cílem mého výzkumu tedy je zjistit, o čem vypovídají literární texty transsexuálů, jaké narativní kategorie se za texty skrývají, jaké téma v textech převažuje a proč a jaké reakce tyto texty u čtenářů vzbuzují.

6.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Na začátku své práce jsem si v rámci textů kladla mnoho otázek, které se vesměs zaměřovaly na vnímání sebe sama, na vnímání vlastního těla, na vztah autorů k transsexualitě, pocity méněcennosti, jež z textů vystupovaly, odlišnosti v přístupu Male to Female a Female to Male, zajímala jsem se o způsob literárního projevu transsexuálních autorů, a jak sami sebe prezentují před druhými.

Věděla jsem, co mě zajímá – tedy literární tvorba transsexuálů a její hlavní důvody, proč je publikovaná na komunitních webech a jaké ohlasy vzbuzuje,

k tomuto tématu se však nabízelo množství otázek, na které se nabalovaly opět další a další, proto jsem se důkladně zaměřila především na analýzu literárních textů, které jsem sesbírala a následně jsem se zajímala o příčiny vzniku těchto textů a o to, jakým způsobem je z příběhu tento důvod patrný.

Kromě této otázky se však v praktické části své bakalářské práce budu také zabývat délkou literárních textů, jejich stylistikou, jakým způsobem se autoři staví ke svému tématu, jaký je jejich životní příběh, který nám představují a kam je posouvá dál. Analýze podrobím též komentáře, které jsou k textům připojené a zaměřím se na jejich význam pro samotné autory a na jejich funkci na komunitních portálech.

6.3 METODY SBĚRU DAT

6.3.1 VÝBĚR LITERÁRNÍCH TEXTŮ

Pro empirickou část své práce jsem navštívila webové stránky www.translide.cz a www.transsexualita.unas.cz, kde jsem v sekci osobních příběhů vyhledala články s největším počtem komentářů, protože mě zajímalo, proč je právě u nich zastoupena největší míra čtenářství. Samozřejmě je na internetu k dispozici více internetových stránek věnujících se transsexualitě, nežli zmíněné dva weby, já jsem však pro své účely hledala stránky, které nejsou pouze informačním portálem, ale kde se dává prostor především návštěvníkům těchto stránek, aby se také podíleli na jejich provozu, např. právě tím, že napíší něco o sobě a o svých starostech, popř. se vynasnaží poradit někomu, kdo má stejné problémy jako on sám.

Na stránkách [translide.cz](http://www.translide.cz) byly články komentované velice zřídka, proto jsem použila vesměs všechny články s více než jedním komentářem, na webu [transsexualita.unas.cz](http://www.transsexualita.unas.cz) se komentáře pohybovaly v rozmezí 1-22 komentářů. Zaměřila jsem se na texty, v nichž se autoři ostatním čtenářům představovali – kdo jsou, jaký řeší problém v rámci pohlavní identity, popisovali jim své

zkušenosti s přeměnou – zejména však s přístupem, jaký k nim zaujali jejich blízcí, popř. se jim svěřují s určitým postřehem, který se však pokaždé týká právě transsexuality. Naopak jsem zcela vyřadila texty, které se transsexuality týkaly pouze okrajově, jako např. dotazy, kam na střední či vysokou školu, jak pomoci rozvádějícím se rodičům nebo pokud zde někdo řešil problémy v zastoupení někoho. U těchto textů se na první pohled zdálo, že nemají s poruchami pohlavní identity nic společného, když se však člověk nad nimi více zamyslel, mohl připustit, že dotyčný si chce zvolit obor vysoké školy s ohledem na svou poruchu či se jeho rodiče rozvádí právě kvůli jeho transsexualitě. To by však v analýze převládalo příliš mnoho spekulací nad čistým výzkumem. Všechny texty, které jsem nakonec pro svůj výzkum zvolila, tedy pojednávají o transsexualitě autorů, ovšem pokaždé z jiného úhlu pohledu.

Při sběru dat jsem měla komplikace zejména s výběrem vhodných webových stránek. Portálů, na nichž se sdružují transsexuálové, je samozřejmě mnoho, pouze málo webů ovšem dává svým uživatelům prostor pro to, aby se představili ostatním a aby se s nimi podělili o své starosti či postřehy. To je možné např. v rámci diskuzních fór, pokud jsem však já potřebovala souvislý text min. jednu stránku dlouhý, byla pro mě diskuzní fóra nepřijatelná, neboť ty obnášejí pouze pár slov, občas souvislou větu. Během své práce jsem zjistila, že příběhy autorů jsou často napadány a kritizovány jinými autory, aniž by k tomu měli závažnější důvod, který by byl z textu a komentářů patrný. Potom dochází na webech ke konfliktům, autoři napadených textů žádají administrátory stránek např. o zablokování uživatele, který článek napadl, do čehož se administrátorům nechce a konflikty se zhoršují. Z toho jsem usoudila, že zřejmě proto se na mnoha webových portálech nedává prostor k vyjádření osobního názoru, popř. se dává taková možnost pouze registrovaným uživatelům, ostatním slouží webové stránky pouze jako zdroj informací.

Dalším problémem při výběru textů pro mě bylo, když během sběru dat byl web transsexualita.unas.cz zrušen, právě z důvodu napadání a urážení jeho uživatelů. Administrátorka těchto stránek založila krátce poté nové stránky, ty

však byly ryze informační a neposkytovaly uživatelům prostor pro vyjádření vlastního názoru. Kvůli zrušení stránek nejsou u některých textů data kompletní, chybí u nich např. analýza komentářů, jelikož se mi už k nim nepodařilo dostat. Webové stránky translide.cz pro změnu nejsou příliš aktuální, mnoho aktualizací proběhlo naposledy v roce 2004, proto jsou texty tak málo komentované, jelikož stránky oficiálně fungovaly a byly uživatelům k dispozici pouze jeden rok a to od roku 2003.

6.4 ZPRACOVÁNÍ DAT

6.4.1 TEXT JAKO ZDROJ KVALITATIVNÍCH DAT

Ve své práci jsem se zaměřila na využití již existujících textů, které jsou publikované na webových stránkách transsexuálů. Specifikem práce s texty je, že tyto materiály vznikly dříve, než během našeho výzkumu, data jsou již vytvořená, fixovaná a na nás je, abychom je shromáždili. Analýza textových dokumentů patří mezi populární metody psychologického výzkumu, neboť lze jejím prostřednictvím získat velké množství cenných psychologických údajů.

6.4.2 ANALÝZA DOKUMENTŮ

Analýzou dokumentů je v knize M. Miovského (2006, str. 98), chápána analýza jakéhokoli materiálu, který je pro nás patřičným zdrojem informací a může zahrnovat jak text, přepis rozhovoru, videonahrávku, výkresy, malbu nebo např. sošky. Jedná se o výzkumnou strategii, která je založená na analýze již existujícího materiálu, popř. materiálu, který vzniká interakcí mezi výzkumníky a účastníky výzkumu. Výzkumník tedy nevytváří nový zdrojový materiál, ale pracuje s materiálem, který již existuje. Jako důležitou podmínku při práci s dokumenty Miovský (2006, str. 100) uvádí otevřenost výzkumníka k tvorbě nových a nekonvenčních závěrů k postihnutí výsledku projekce vnitřních

neuchopitelných a neměřitelných pohnutek, motivů a prožitků do vnějšího světa. Proto k materiálu přistupujeme s ohledem na jeho rozmanitost a mnohoznačnost, kterou utvořilo množství vlivů a podnětů, které s odstupem můžeme jen stěží reflektovat.

Metoda analýzy dokumentů je charakterizována jako kvalitativně-interpretativní proces, jenž nám slouží k vysvětlení lidského jednání. Vzhledem k tomu, že materiál pro výzkum již povětšinou existuje, výzkumník pouze na základě svého výzkumného cíle a definovaných výzkumných otázek materiál vybírá, provádí selekci, popř. i úpravy (Miovský 2006, str. 99). Výhodou této metody může být fakt, že získaná data jsou vůči výzkumníkovi nereaktivní a nepodléhají již znehodnocení časem, na druhé straně však postrádáme smysl kontextu a význam, jaký materiál mohl mít pro své autory.

6.4.3 OBSAHOVÁ ANALÝZA

Obsahovou analýzu můžeme charakterizovat jako soubor metod, které slouží k analýze textového dokumentu s cílem objasnit jeho význam a identifikovat jej také po stránce stylistické (Miovský 2006, str. 238). Obsahová analýza se zaměřuje na námět, obsah a formu textu, coby základní východiska výzkumu.

Námět zkoumáme za účelem zjištění, jaká skutečnost se stala zdrojem inspirace pro vznikající text, obsah představuje jeho hlavní téma, ale také hodnoty nebo cíle autora. Forma textu nám znázorňuje strukturu, kompozici, stylistiku nebo např. gramatickou stavbu (Miovský 2006, str. 239). V rámci obsahové analýzy můžeme zároveň rozlišit manifestní obsahovou analýzu, která zkoumá povrchové, spíše explicitní obsahy a formy textu, a obsahovou analýzu interpretativní, která více zkoumá implicitní významy, jež jsou v textu skryté (Miovský 2006, str. 240). Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla využít interpretativní obsahovou analýzu, jelikož mne zajímají právě ony skryté důvody, s nimiž vybrané texty vznikly.

6.4.4 NARATIVNÍ ANALÝZA

Hlavním předpokladem narativního přístupu je chápání narativní konstrukce coby principu strukturace naší zkušenosti, protože právě skrze narativní organizaci získává náš život tvar a řád (Chrz 2007, str. 7). Pro lidskou civilizaci byla odnepaměti vyprávění, naslouchání, interpretace a změna chování základními způsoby zvládání prožívaných životních problémů, proto pokud se chceme dozvědět, jaký význam dává jedinec vlastním zkušenostem, je zapotřebí, abychom se zaměřili na způsob jeho narativní strukturace. Vše, co formuje naši realitu a náš osud, jsou příběhy, které si vytváříme o sobě, o své minulosti, o lidech v našem okolí atd. V závěru pak tedy nejsou důležitá fakta, která známe, ale významy, které těmto faktům přisuzujeme.

V narativním výzkumu je důležité si uvědomit, že během výzkumu se nezaměřujeme pouze na vyprávění či text samotný, ale že stejně tak je pro nás důležitý i ten, kdo o svém životě pojednává, o čem vypráví – události, postavy, věci nebo též historické a kulturní souvislosti (Chrz 2007, str. 8). Narativní přístup se ve výzkumu zaměřuje na dílčí, živou, osobní, jedinečnou a subjektivní zkušenost autora se snahou porozumět jeho životu v určitých kontextuálních souvislostech. Lze jej zároveň chápat jako interpretaci interpretace autorova života, jde o jakési převyprávění vyprávěných životních událostí (Miovský 2006, str. 243).

Jelikož narativní výzkum je rekonstrukcí prožitých událostí, je důležité si charakterizovat kategorie, jimiž se můžeme při výzkumu řídit. Doktor Chrz ve své knize (2007, str. 7) uvádí následující kategorie:

- Životní téma (výchozí kategorie textu, zahrnuje lidská přání a jejich záměry, sleduje, k čemu autor směřuje)
- Ztvárnění jednání (zaměřuje se na důvody lidského jednání, zdůvodnění autorova chování ve vztahu k cílům)
- Zápletky a figury (podněcování zápletky jinou zápletkou a účast osob v těchto jednáních)

- Hodnoty a přesvědčení (sledujeme, co je pro autora důležité, oč usiluje a co je pro něj naopak zbytečné, co pro něj představuje potíže – hnací motor příběhu)
- Obrazy sebe a druhých (postihnutí dynamického, kontextuálního, aktivního sebeobrazu, jenž se zaměřuje na určitý cíl, interakce s vnějším světem)
- Reflexe a hledisko (míra reflexe autora a jeho úhel pohledu)
- Diskursivní kontext (uspořádání textu s ohledem na jeho příjemce, komu je příběh určen)

6.4.5 OBSAHOVÁ A NARATIVNÍ ANALÝZA - SROVNÁNÍ

Pokud bych měla srovnat obsahovou a narativní analýzu a z každé si vzít to, co se pro můj výzkum nejvíce hodí, pak obsahovou analýzu jsem využila zejména při zaměření se na námět jednotlivých textů neboli hlavní zdroj inspirace, na jejich obsah, hlavní téma a cíle a při zaměření se na formu, při rozboru struktury textů a jejich užití stylistiky. Kdežto v rámci narativní analýzy jsem se zaměřila především na vnitřní popudy, které autora vedly k napsání jeho textu a k vložení jej na veřejné webové stránky. Jak jsem uvedla výše, narativní analýza je jakýmsi převyprávěním života, i já se tedy pokusím o převyprávění toho, co se nám autoři pokusili sdělit.

Zatímco se obsahová analýza soustředí na vnější podobu textu – na jeho uspořádání a obsah, narativní analýza se zajímá o vnitřní důvody vzniku textu, které vyplývají vždy z určitého kontextu. A jelikož kromě oboru psychologie na pedagogické fakultě, studuji také český jazyk a literaturu, rozhodla jsem se oba tyto přístupy spojit, jelikož v rozboru obsahu uplatním zejména své znalosti ze studia bohemistiky a teorie literatury, zatímco při narativní analýze budu moci využít poznatky získané při studiu psychologie.

7. VÝZKUMNÝ SOUBOR

Během analýzy výzkumného souboru jsem pracovala s 20 texty, které byly zveřejněny na stránkách www.translide.cz a www.transsexualita.unas.cz, přičemž 10 textů pochází ze stránek www.translide.cz, jež jsou méně komentované a v současné době již nejsou ani aktualizované a příliš navštěvované, 10 textů pochází z webových stránek www.transsexualita.unas.cz, které byly zrušeny a v současné době jsou tedy nefunkční.

Původně jsem si pro svou analýzu zvolila 25 textů, které obsahovaly prozaické texty i poezii, tu jsem se však nakonec rozhodla vyřadit, jelikož by následná analýza byla velmi široká a složitá. Stejně tak jsem z prózy vyřadila texty, které měly stejného autora, byly podepsané stejnou přezdívkou či uživatelským jménem, což jsem si při prvním sběru materiálu neuvědomila. Každý autor je tedy v aktuálním souboru zastoupen pouze jednou. Vynechala jsem také texty, které se pojily ke konkrétní situaci (např. text Seznamování, který reagoval na dotazy uživatelů stránek a měl jim ulehčit hledání vhodného partnera; text Jak jsem přepral skina, v němž jsme se nedozvěděli téměř nic o autorovi a jeho životě, pouze o konkrétním dni, kdy se v baru střetl se „skinheadem“), a nebo pokud z kontextu nebylo zřejmé, s čím článek souvisí, natož, zda souvisí s transsexualitou. Z původních 25 textů mi po tomto vyřazování zbylo 16, které jsem však dodatečně doplnila na konečný počet dvaceti textů.

Co se týče zastoupení Male to Female a Female to Male, coby autorů vybraných textů, je nevyvážené. Jedenáct textů napsali klienti MtF, zbývajících devět FtM. Pohlaví autorů či jejich jádrová pohlavní identita však nebyla kritériem při volbě textů, do značné míry jsem se jím však zabývala při následné analýze.

V rámci obsahové analýzy jsem se rozhodla postupovat od formy textů – zaměřila jsem se tedy na jejich jazykový styl a slohové postupy, jež byly při psaní použity, na jejich rozsah, poté jsem určila obsahové kategorie jak článků, tak i komentářů, které je následovaly. Při hledání a určování námětu textů jsem se již,

podle mého názoru, pohybovala na hraně mezi obsahovou analýzou a narativními kategoriemi, protože jsem hledala, co inspirovalo autora k napsání jeho příběhu, jaká myšlenka, událost nebo která konkrétní osoba jej dovedla k vložení textu na webových stránky.

7.1 STYLISTIKA ANALYZOVANÝCH TEXTŮ

Přestože to nebylo mým původním záměrem, rozhodla jsem se veškeré zvolené texty sjednotit dle literárního žánru, tzn., analyzovala jsem pouze prozaické texty. Tyto prozaické texty jsem již nevyřazovala podle toho, do jakých jazykových stylů nebo slohových postupů náleží, proto můžeme mezi texty najít styl prostě sdělovací, který je zastoupený spolu s uměleckým nejhojněji, stejně jako publicistický, který je však zastoupený jen minimálně. Některé z textů nespádají pouze do jednoho z uvedených stylů, ale jsou v něm obsaženy minimálně dva útvary, maximálně však tři.

Prostě sdělovací styl je charakterizovaný jako styl běžné komunikace, který slouží k předávání informací, citových a hodnotících postojů a jež zahrnuje jak projevy mluvené, tak i psané. Pro tento informační styl je typická spontánnost, dialogičnost a soukromý, neveřejný projev (Čechová 2003). Využívá běžnou slovní zásobu, popř. dialekt a interdialekt, obecnou češtinu, spisovnou hovorovou češtinu či citově zbarvené výrazy, má jednoduchou větnou vazbu a kompozici. V textech se běžně vyskytují oslovovací výrazy, samostatné větné členy, vsuvky a elipsy a kontaktové a apelové výrazy (Čechová 2003). Mezi slohové útvary psané formy prostě sdělovacího stylu patří např. oznámení, zpráva či prosté vyprávění (Čechová 2003).

Odborný styl neboli styl věcné komunikace se podle stupně odbornosti a adresáta dělí na styl vědecký, prakticky odborný a popularizační. Jeho cílem je sdělení odborných poznatků, je odborně zaměřený, bez citového zbarvení,

určený pro veřejnost a oficiální projevy, je vždy důkladně připravený, určený pro monolog, s nadčasovou platností. Co se týče užitého jazyka, využívá odborný styl spisovnou češtinu, výrazy jsou stylově neutrální, zahrnuje termíny. Text, ale také mluvené projevy, obsahují souvětí, věty dvoučlenné, přechodníky či infinitivní přístavky (Čechová 2003). Mezi slohové útvary odborného stylu patří úvaha, výklad, studie, přednáška, vědecká diskuze, debata, referát, recenze, posudek či pracovní návod postupu (Čechová 2003).

Styl administrativní nebo také styl informativní a věcné komunikace je určen k úřednímu styku jednotlivce a organizace např. skrze dokumenty, formuláře, dotazníky apod. Využívá spisovnou češtinu, ustálené slovní obraty a formulace, které jsou stylově neutrální, vždy s jednoznačným významem. Je pro něj typická heslovitost (Čechová 2003). Slohové útvary se dělí na oznamovací, kam patří hlášení, zpráva, oznámení, objednávka či výkaz, na dokumentární – zápis, usnesení, protokol, smlouva, na heslové – poukázka, dotazník, vysvědčení a formulář. Dále při styku jednotlivce s organizací rozlišujeme úřední dopis, životopis, žádost a posudek (Čechová 2003).

Publicistický styl je typický pro hromadné sdělovací prostředky. Jeho cílem je vzdělávání, informování a přesvědčování. Má formu jak psanou – denní tisk, časopisy, tak i mluvenou – řečnické projevy, rozhlas, televize. Pro publicistický styl je typický spisovný jazyk, frazeologická spojení, rčení, přísloví, pořekadla, odborné názvy, slova cizího původu, číselné vyjadřování, zkratky a značky. Využívá věty jednoduché i souvětí, převažuje snaha apelovat na city, oblasti společenského zájmu a politické kruhy (Čechová 2003). Mezi slohovými útvary rozlišujeme útvary informační či zpravodajské, jako je zpráva, oznámení, inzerát nebo plakát, analytický útvar s prvky úvahy – úvodník, komentář, polemika, kritika, rozhovor, posudek, diskuze, interwiev a útvar beletristický – fejeton, sloupek, glosa, črta, soudnička, cestopisné články (Čechová 2003).

Umělecký styl neboli styl literární komunikace je zastoupený třemi žánry – poezií, prózou a dramatem. Plní esteticky sdělnou funkci, neboť slouží

k předávání faktů, dějů, myšlenek a pocitů a to tak, aby u příjemce vyvolávaly intenzivní citové prožitky. Hojně využívá významovou mnohoznačnost, kompoziční postupy a co se týče jazyka, jak spisovný, tak i nářečí, obecnou češtinu, slang či argot, obrazná pojmenování, synonyma a citově zbarvená slova (Čechová 2003). Ze slohových útvarů bývá hojně zastoupeno vypravování, v poezii pak např. báseň, epos, elegie, píseň, v próze povídka, novela, román, bajka či pohádka a v dramatu činohra, tragédie a komedie (Čechová 2003).

7.1.1 JAZYKOVÉ STYLY V ANALYZOVANÝCH TEXTECH –

SHRNUTÍ

Co se týče zastoupení prostě sdělovacího stylu v analyzovaných textech, charakterizovala jsem jej celkem ve třinácti příkladech (viz tabulka Stylistika analyzovaných textů), z toho 10x se jednalo o zprávu, jednou o dopis adresovaný ošetřující sexuoložce, glosu, což je krátký kritický útvar vyjadřující se k určitým událostem a zasahující též do stylu publicistického, a úvahu, coby zamyšlení nad problémem a vyvození obecných poznatků.

V textech, které jsem si zvolila pro svou analýzu, byl odborný styl zastoupený ve čtyřech případech, v nichž se pokaždé jednalo o úvahu zahrnující odborné názvy, či dokonce citace z odborné literatury (viz text č. 4).

Administrativní styl se v analyzovaných textech vyskytl pouze třikrát, ve dvou případech (text č. 8 a 9) ve formě zprávy, kdy byly v textech využity heslovitá spojení a konkrétní datace, což je typické právě pro administrativní styl, v jednom případě se jednalo o dopis odborníkovi.

Stejně jako styl odborný a administrativní, je i publicistický styl zastoupený mezi texty jen málo, konkrétně v jednom z textů, který jsem charakterizovala také jako glosu. Autor se zde kriticky obrací na společnost a

zažité názory, které jsou dle jeho názoru zastaralé a dnes už nerelevantní. Text se nachází na pomezí stylu prostě sdělného a publicistického.

Umělecký styl byl v textech zastoupený nejčastěji. Ze slohových útvarů šlo převážně o úvahu, jež se nachází na pomezí stylu odborného a uměleckého, o novelu, antiutopii a zprávu. Pouze ve dvou případech šlo o text čistě umělecký, v dalších textech se umělecký styl kombinoval se stylem prostě sdělovacím, odborným, administrativním a publicistickým.

7.2 SLOHOVÉ POSTUPY

Rozdělení podle slohových postupů se mi zdálo přehlednější a vhodnější nežli dělení podle jazykového stylu, jelikož je výstižnější, přesto jsem do své práce zahrнула obojí rozlišení. Slohovým postupem je myšleno podání či zpracování určitého tématu. V české stylistice rozlišujeme postup informační, vyprávěcí, popisný, charakterizační, výkladový a úvahový (Čechová 2003).

Úkolem informačního slohového postupu je podávat fakta a základní informace o tom, co se kdy a kde stalo, popř. podává sdělení o konkrétních věcných souvislostech. Vyskytuje se zejména v administrativním stylu, v odborných textech či soukromé korespondenci (Jílek 2005).

Vyprávěcí postup má za cíl představit nám děj a události jako jedinečné, zajímavé barvitě, názorné, popř. také plné napětí a nečekaných zvratů a to jak v průběhu děje, tak i času. Ve velké míře se v něm uplatňuje kompozice. Je charakteristický pro běžnou komunikaci, publicistiku a umělecký styl (Jílek 2005).

Popisný slohový postup usiluje o postihnutí vnějších znaků objektu nebo děje, popř. se zaměřuje pouze na konkrétní rysy, detaily a části. Rozlišujeme popis dějový, odborný, umělecký a publicistický. Využívá se především v oblasti odborné, umělecké a publicistické (Jílek 2005).

Oproti popisnému postupu se charakterizační slohový postup snaží vystihnout vnitřní znaky objektu, popř. i osoby. Tato charakteristika může být buď přímá, konkrétním konstatováním prvků, nebo nepřímá, kdy objekt charakterizujeme na základě situací, v nichž se vyskytuje. Tento postup se hojně vyskytuje v uměleckém stylu (Jílek 2005).

Výkladový postup nám popisuje podstatu jevu, přičemž se zaměřuje jak na vnější tak i na vnitřní znaky, souvislosti a příčiny. Výklad rozlišujeme teoreticky odborný, výklad v učební komunikaci a výklad populárně naučný. Vyskytuje se v odborných praktických, teoretických i popularizačních textech a v publicistice (Jílek 2005).

Úvahový postup obsahuje v první řadě názory autora, zamyšlení, hodnocení a srovnávání a vyvozování závěrů. Uplatňuje se v odborných pracích a uměleckém stylu (Jílek 2005).

7.2.1 SLOHOVÉ POSTUPY V ANALYZOVANÝCH TEXTECH –

SHRNUTÍ

V textech, které jsem podrobila stylistické analýze, se nejčastěji vyskytoval postup vyprávěcí, informační a charakterizační. Vyprávěcí postup celkem v patnácti textech, pro které bylo charakteristické skutečně barvitě vyprávění, bohatá slovní zásoba, napětí, zvraty, řada přirovnání či obrazných konstrukcí. Ve čtrnácti případech se objevoval postup informační, který jsem zde charakterizovala pro řadu věcných informací, datací a pojmů, u dvanácti příběhů se pak vyskytl také postup charakterizační, který byl snadno odhalitelný díky velice subjektivním prožitkům a postřehům, o nichž se jejich autoři v textu zmiňovali. V jedenácti případech se vyskytoval postup popisný, jež se zaměřoval na vnější znaky okolí v životě autorů, v osmi textech postup úvahový a pouze v jediném případě postup výkladový, kde se autor zaměřoval především na kritiku společnosti, kterou dokládal četnými příklady.

7.3 ROZSAH TEXTŮ

Texty, které jsem si pro svou bakalářskou práci vybrala, se pohybovaly v rozmezí půl normo stránky až šest stran. Abych mohla texty rozlišit podle rozsahu, vytvořila jsem si tři skupiny – krátké texty (0,5 – 1 strana), středně dlouhé texty (1,5 – 3 strany) a dlouhé texty (3,5 – 6 stran). V tomto rozdělení převažovaly texty krátké, středně dlouhé texty vznikly čtyři a stejně tak čtyři byly i dlouhé texty.

Co se týče souvislosti mezi délkou textu a užitým jazykovým stylem, pak nejkratší byly texty, jež byly psané prostě sdělovacím stylem, středně dlouhé texty odpovídaly stylu odbornému a administrativnímu a dlouhé texty zahrnovaly styl umělecký, popř. kombinovaly styl umělecký s prostě sdělovacím. U slohových postupů mi již toto rozdělení nepřipadalo tak přesné, různě dlouhé texty se více méně pohybovaly mezi charakterizačním a vyprávěcím postupem.

7.4 OBSAHOVÉ KATEGORIE ANALYZOVANÝCH TEXTŮ

Jelikož mým hlavním cílem, který jsem si pro svou bakalářskou práci určila, bylo zjistit, o čem literární texty na webových stránkách určených transsexuálům a jejich blízkým vypovídají, a co je hlavním důvodem této tvorby, vytvořila jsem si seznam obsahových kategorií, jichž se texty týkají.

Kategorie jsem utvářela na základě toho, o jakých tématech jednotlivé texty vypovídají, přičemž jsem si každý z textů důkladně přečetla a poté se zaměřila na to, čím se v jednotlivých větách, odstavcích či pasážích zabývá. Tato analýza trvala poměrně dlouho, jelikož jsem texty studovala opakovaně a pokaždé si z textu vypsala množství různých kategorií, o které se opírá. Zaměřovala jsem se na formy metafor a způsoby nadsázky, které autoři využívají, ironii, polemiku nad fungováním v naší společnosti, soustředila jsem na to, jakým způsobem uživatelé rekapituluji svůj život, proč někomu stačí jedna stránka, aby nám sdělil to nejdůležitější, co jej od dětství potkalo (text č. 5 „Příběh“, č. 7 „A mám to za

sebou!“), a proč se někdo rozepisuje více a přesto máme ještě pocit, že o mnoho věcech bychom chtěli slyšet víc (text č. 6 „Životní příběh“, č. 15 „Vážená paní doktorko“). Zajímalo mě na textech, že jsou některé laděny velmi pozitivně, některé humorně, zasněně a jiné pouze fakticky, jako např. v textu č. 18 „Je to tak“, který je psán du-formou a jsou zde před nás stavěny pouze stručné údaje („Není tak jednoduché říci „jsem žena“... podívej se na sebe, vždyť jsi chlap jak hora! ... Tušíš, že to, že tě nebaví ty tzv. chlapské sporty a že si daleko více rozumíš s děvčaty je tím, že v tvém těle je uzavřena dívka, která chce ven.“). Některé příběhy byly plné odhodlání, ale také úlevy (č. 8 „Pár údajů o mé maličkosti“, č. 13 „Som strašně rád“) jiné pochybností (č. 11 „Něco o mně“, č. 12 „Zpověď“), a jiné zase hýřily vědomostmi ohledně TS problematiky (č. 15 „Vážená paní doktorko“), kde autor přesně ví o každém kroku, který jej během přeměny čeká („Chci nastoupit léčbu testosteronem, po roce svolit s operativní změnou pohlaví, resp. s mastektomií a ovaro-hysterektomií.“) a proti nim stály zmatené texty plné nejasností ohledně transsexuality, ale také nepochopení, koho se vlastně týká (č. 20 „Povídání vrbě“ – „Vlastně jsem ani nevěděl, co TS skutečně je. Věděl jsem, co je to TV, ale to je asi všechno. Ale TV přece nejsem, nejsem přece teplouš, vždyť se mi to přičí ...“)

Získané kategorie jsem ještě několikrát upravovala a snažila se je zevšeobecnit. Z prosté kategorie Uvědomění si své odlišnosti, jsem vytvořila dvě další – Návrat do minulosti, kde toto uvědomění vždy začíná a Přijetí své transsexuality, které posouvá autory dále. Naopak Pozitivní a negativní reakce okolí, které jsem vyhledávala odděleně, jsem nakonec spojila do jedné kategorie, jelikož vždy šly spolu ruku v ruce, nikdy nebylo pouze pozitivních reakcí a nikdy pouze těch negativních, téměř vždy se autoři zmiňovali o kladných i záporných odezvách. Mezi vzniklými kategoriemi jsem se nakonec snažila najít souvislosti, tedy jak spolu korespondují např. Návrat do minulosti x Uvědomění si své odlišnosti, Zvažování přeměny s ohledem na okolí x Zvažování přeměny s ohledem na vzhled, Odhodlání vše podstoupit x Rezignace nebo Proces přeměny s ohledem na vztahy x Proces přeměny s ohledem na podstoupené změny.

Kategorie, které jsem tedy následně pojmenovala, jsou následující:

- **Představení se čtenářům a charakterizování vlastní osoby** – v této části se autoři textů představují ostatním ve smyslu, že jim sdělují, kdy a kde se narodili, do jaké rodiny, jaké mají vztahy se svými příbuznými, co v současné době studují, popř. kde pracují a čemu se věnují (např. text č. 6 „Narodila jsem se jednoho, snad i krásného, prosincového dne roku 1971. Dostala jsem jméno Tomáš. Doma už na mě čekal o rok a půl straší bráška. Žili jsme (a stále žijem) na malé vesnici...“)
- **Návrat do minulosti a vzpomínky na rané dětství** – zde se dovídáme především o událostech, které odlišovali autora od ostatních. S prvním tématem velmi úzce souvisí v tom smyslu, že autor poukázáním na minulost jakoby se snažil doložit to, kým je v současnosti (např. text č. 7 „Všimla si toho i má babička, když jsem jí již ve čtyřech letech vždy dělal scény, ať mi přišije šulínka, že chci čůrat u stromu jako Kája.“).
- **Uvědomění si své odlišnosti a její doložení na příkladech** – téma opět souvisí s minulostí, ale prolíná se až do přítomnosti, autor zde na konkrétních příkladech poukazuje na to, jak se již od dětství lišil od ostatních a sděluje nám, nakolik si to uvědomoval a toužil s tím něco udělat (text č. 4 „Už od mala mě přitahoval ženský svět, zatímco mužský pro mě byl jen nepochopitelný zmatek, kterému se musím naučit, abych příliš nevybočovala z řady. Potají jsem však přitom četla dívčí romány, zkoušela se líčit a ztotožňovala se s ženskými postavami. Ještě po dvacátém roce života jsem vše před okolím úzkostlivě tajila. Postupně ale vědomí mého ženského já nabývalo na síle a nakonec jsem se rozhodla vystoupit takto na veřejnost a přestat předstírat něco, co nejsem.“).
- **Přijetí vlastní transsexuality** – zde se jedná především o to, zda autor pociťuje soulad s tím, co cítí a tím, jaká je jeho diagnóza (text č. 1 „Když se tedy konečně dovtípíme, že nejsme kolečko, ale že jsme krychlička, tak už nám nebrání nic v cestě, abychom se tou krychličkou skutečně staly. A začne se dít něco jako narovnávání tvarů a mnohé z nás ví, že udělat z kolečka, tedy plošného tvaru, prostorový tvar, není zas tak jednoduché.“).

- **Pozitivní a negativní reakce okolí** – téma souvisí s tím, zda se pisatel textu setkal s pozitivními či negativními reakcemi ve svém okolí. Určité ztráty mezi přáteli a povětšinou i mezi příbuznými zaznamenal snad každý z nich, přestože však negativní reakce převažovaly, objevil se v několika textech i jasný doklad toho, že okolí tuto diagnózu přijalo a rozhodlo se autorovi pomoci a podpořit jej (text č. 3 „Csss, sis vážně myslel, že o tom nevím? Ještěže se znám tady s Luďou. Jako psycholog se s tím už setkal, takže ti snad z toho pomůže ven, než se všichni dozví, jakýho úchyla jsem si to ve skutečnosti vzala!“ X text č. 13 „Zavolal jsem si tři spolužačky a začal jsem jim postupně všechno vyprávět, co jsem zažil, co prožívám a že to strašně bolí. K mému udivení byla jejich reakce velmi dobrá, pochopily mě, řekly mi, že se mi budou snažit pomoc a že mě neodsuzují.“).
- **Reakce na přístup společnosti** – v textech se často objevuje názor autorů na to, jak se k nim společnost chová a komentují to (text č. 17 „To jsem se tak jednou bavil s inteligentním, vysokoškolsky vzdělaným člověkem, mystikem, a ten mi řekl, co si o takových lidech myslí: že jsou to nějací marnivci, kteří nevědí, co roupama, a tak si mění pohlaví jako ponožky.“).
- **Zvažování přeměny s ohledem na okolí a s ohledem na vzhled** – velkým tématem v textech byly již zmiňované reakce okolí a kolem nich se točilo i autorovo zvažování, zda podstoupit hormonální terapii, popř. i operativní změnu pohlaví, či nikoli (text č. 4 „Nikdy bych si neodpustila zůstat se schovávat do konce života za masku muže, kterého do té doby všichni znali, jen proto, abych nenarušila své vztahy s okolím.“, č. 11 „Už delší dobu jsem si chtěl nechat upravit bradu, protože ta působí asi nejvíc mužsky na mé tváři, ale co jsem tady četl, budu kvůli tomu muset až do Thajska a cena také není nejnižší, takže to musí chvíli počkat. A nebo, počkám déle a našetřím si i na čelo a linii vlasů, to by bylo fantastické.“).
- **Odhodlání vše podstoupit vs. rezignace** – přestože autory textů jsou povětšinou klienti s již diagnostikovanou poruchou pohlavní identity, ne všechny texty se týkají konkrétního procesu podstupování změn. Naopak, v mnoha případech se autoři svěřují s tím, co cítí a prožívají, aniž by o přeměně přímo

hovořili, popř. na ni rezignovali. Texty jsou spíše takovým uvedením do jejich života, seznámení s tím, jak se cítí, nikoli sdělováním závěrů (text č. 17 „Ani já jsem ještě před rokem o operaci téměř neuvažoval. Ale když jsem poprvé přišel k sexuoložce, ta o ničem jiném nemluvila, což mělo za efekt to, že já zase od té doby na nic jiného nemyslím.“, č. 12 „To, že mi vyměňej tělo, mi nevymění duši. Budu vlastně furt stejnej. Proč teda podstupovat takovouhle anabázi, když budu furt stejnej? Aby mi pak doktor řekl: Teď seš konečně mužskej. – Já vím, to už dávno.“).

- **Proces přeměny** – na tuto kategorii se můžeme dívat z mnoha úhlů pohledu a to jak z hlediska vztahů s okolím, s ohledem na to, jak se tyto vztahy vyvíjejí a proměňují, nebo s ohledem na podstupené změny a nakolik se změnilo i chování a vnímání autora textu (text č. 4 „Fyzická změna mě čeká za několik měsíců. Pocity mám rozporuplné, je zde budoucnost, v níž se po fyzické stránce nebudu muset cítit méněcenně pro svoji fyzickou odlišnost, je zde ale i strach. Když hodnotím několik uplynulých měsíců, je pravdou, že jsem celou řadu věcí ztratila ... Přesto ale vím, že klady převažují ... Povzbuzující je také reakce lidí v okolí, kteří v naprosté většině vše respektují a neohlížejí se na moji minulost.“).

V textech převažuje především téma Uvědomování si vlastní odlišnosti, kde se autoři věnují rozpomínání a návratu do minulosti, skrze kterou se identifikují – pomocí konkrétních příkladů nám, čtenářům, dokazují svou odlišnost. A právě proto, že mohou poukázat na to, jak dlouho to již trvá, věří, že to, co cítí je skutečné, a proto je důležité brát ohled na jejich pocity a přijmout je takové, jací jsou. Dalším výrazným tématem je Kritika přístupu společnosti, které velmi souvisí s Reakcí na přístup společnosti a společně pak tato témata ústí buď v Rezignaci na přeměnu, nebo v Odhodlání ji podstupit. Přestože tematicky převažuje již zmíněný návrat autora do minulosti, nejvíce na mne z textů působil motiv strachu a úzkosti. Přestože přímo o strachu z přeměny či z reakci okolí je v textech řečeno jen velmi málo, dalo by se říci, že prostupuje vždy téměř celý text, což se zrcadlí i v následujících komentářích (text č. 6 „Doma stále nic

nevěděli, bála jsem se to říct hlavně kvůli tátovi.“, č. 7 „Odstěhoval jsem se od rodičů, pořád mě ale tížilo svědomí a strach, že je úplně ztratím.“, č. 12 „Určitě tím ztratím spoustu přátel, ale dobře, tak to nejsou přátelé, když je tohle odradí. Najdu si nový. Sousedí na mě budou koukat skrz prsty, ale to v pohodě překousnu. Na těch mi nezáleží. A rodiče, na to ani nemyslet.“, č. 13 „Mám strach, velký strach, jak to vezmou rodiče, jestli mě pochopí, uvidíme.“, č. 20 „Bylo to hezký napsat (o své TS) ... poprvé ... vrbě, která to nikomu nepoví ... stejně si připadám jako blázen.“).

Při studování textů mě také zaujalo, jak často se autoři v dětství obraceli např. k Bohu, kouzelným stvořením, či jiným vyšším silám, aby jim nadělili správné tělo (text č. 6 „Přála jsem si být jako ona (sestřenice), a každý večer jsem prosila boha, abych se ráno probudila a bylo to tak.“, č. 12 „Pánbůh se splet. Jo, tak je to. Spletl se a lidi mi musejí pomoc.“, č. 8 „Moje identita mi byla řekněme divná už v dětství. Jenže v té době dítě nic takového neřeší, prostě zavře oči a sní. Já to dělal taky tak, a nebo jsem stál v noci u okna a přál jsem si, abych byl jiný.“) a zaujalo mě to právě z toho důvodu, že už samotná definice transsexuality je založená na přání jedince žít a být akceptován jako příslušník opačného pohlaví. Zatímco po genderové stránce se cítí být mužem či ženou, jejich biologické pohlaví dokazuje opak, proto uvažují nad touto chybou, nedopatřením, které je postihlo a přemýšlí, jak jej napravit. V dětství, kdy ještě toho mnoho nezmůžou, se obrací právě na ony zmiňované nadpřirozené mocnosti, které dokážou lidem plnit jejich přání, když dospějí, stává se pro ně sexuolog, psychoterapeut nebo lékař touto vyšší silou, jež jim napomůže splnit jim jejich velký sen. Odlišnost je u autorů článků tedy patrná už od samého dětství a oni si to moc dobře pamatují a uvědomují a v textech se o tom velmi často zmiňují.

Hlavními tématy analyzovaných textů tedy je uvědomění si a přijetí své odlišnosti, strach z přijetí okolím a následná kritika společnosti, která tuto odlišnost není schopná akceptovat. Nejvíce kategorií z výše uvedených se dotýká text č. 15 „Vážená paní doktorko“, kde autor rekapituluje celý svůj dosavadní život a odůvodňuje svou touhu podstoupit přeměnu pohlaví a obsahuje tudíž jak

téma Představení sebe sama a charakterizování vlastní osoby, Návrat do minulosti, Uvědomění si své odlišnosti a Přijetí transsexuality, Pozitivní reakce, Reakce na přístup společnosti, Zvažování přeměny s ohledem na okolí, ale i s ohledem na vzhled, Odhodlání vše podstoupit, Rezignaci na přeměnu a následné odhodlání a samotný Proces přeměny. Naopak nejméně kategorií zahrnují texty č. 18 a 19, kdy článek 18 „Sami proti sobě“ reaguje zejména na Negativní reakce okolí, Zvažuje přeměnu s ohledem na okolí a nakonec se dotýká i Procesu přeměny, článek 19 „Neviem, či je to šťastie alebo preklatie“ obsahuje kategorie Uvědomění si své odlišnosti a její Přijetí, Pozitivní reakce okolí a popisuje proces přeměny. Kategorie byly v textech obsaženy v rozmezí od čtyř do jedenácti, nejčastěji se texty dotýkaly 6 - 7 kategorií. Konkrétní naplnění jednotlivých kategorií je uvedeno v tabulce Obsahové kategorie blogových příspěvků v příloze.

7.5 OBSAHOVÉ KATEGORIE KOMENTÁŘŮ

Každý z textů, který jsem si na webových stránkách vyhledala, vyvolal u čtenářů určitý ohlas. Reagovat směl pouze registrovaný uživatel, jenž získal od administrátora přístupové heslo a měl možnost dostat se díky tomu do sekcí, do nichž se běžní návštěvníci stránek nedostali, jako např. diskuzní fóra nebo osobní kontakty a informace o uživatelích. Jednotlivé články, ale i komentáře k nim, měl na obou stránkách, tedy na www.transsexualita.cz i na www.translide.cz, na starosti administrátor, který články i komentáře také komentoval a v případě jejich nevhodnosti buď upozorňoval na možnost jejich smazání, nebo je přímo mazal.

Pro komentáře obecně platí, že doplňují původní text o vlastní odborné či osobní vysvětlení, popř. odborný názor nebo se dodatečně snaží vysvětlit autorův záměr či hlavní myšlenku, pokud z textu nebyla zřejmá či je ostatními čtenáři nepochopená. A to platilo i pro uvedené komentáře, které jsem rozdělila do dvou hlavních kategorií, a to na Komentáře vztahující se k textu a na Komentáře od původních autorů. V rámci těchto kategorií jsem určila další podkategorie.

Komentáře vztahující se k textu obsahují podkategorie:

- ❖ hodnocení tématu (pozitivní x negativní)
- ❖ hodnocení postoje autora (pozitivní x negativní)
- ❖ podpoření autora
- ❖ rady autorovi
- ❖ podělení se o vlastní příběh a zkušenost
- ❖ kritika společnosti/rodiny/přátel
- ❖ reakce na předchozí komentář (pozitivní x negativní)
- ❖ omluva za svůj příspěvek, popř. nejasnosti v něm
- ❖ zájem o pokračování příběhu
- ❖ snaha o navázání osobního kontaktu

Komentáře od původních autorů zahrnují:

- ❖ poděkování za reakce
- ❖ vysvětlení nejasností, příp. zodpovězení otázek
- ❖ získávání nových informací

7.5.1 KOMENTÁŘE VZTAHUJÍCÍ SE K TEXTU

Ve velké míře bylo mezi komentáři zastoupené téma Podpora autora, a to jak přímo v podobě, kdy čtenáři sdělovali autorce či autorovi textu, ať se nevzdává při své cestě za spokojeným životem, dávali mu najevo svou podporu, popř. sdělovali, nakolik je autorův život zarmucuje, přesto mu drží palce (např. příběh č. 5 „Chtěla bych tě vidět šťastnou, právě jsi mě tím dala i slzu do očí, jak to máš těžké, škoda.“). Pokud autoři pochybují o svém rozhodnutí podstoupit hormonální terapii a operativní změnu pohlaví, objevuje se zde zase snaha navést autora na správnou cestu skrze dokládání skutečnosti, že se u něj zřejmě skutečně jedná o poruchu pohlavní identity, popř. mu doporučují návštěvu odborníka (viz text č. 12 „Možná potřebuješ rádce, který ti pomůže se zorientovat v tom bludišti pocitů. Nezní to moc poeticky, ale jdi za kvalitním sexuologem, ať už nějakou hormonální a operativní léčbu chceš nebo ne.“). Poslední analyzovaný příspěvek

č. 20 je zase plný pochybností a naděje, že se u autora diagnóza transsexuality nepotvrdí a i zde se opět objevuje podpora ze strany komentujících, jež mu doporučují, na koho se obrátit („Držím ti palce, ať překonáš svůj flegmatismus co nejdříve a poradiš se o tom s odborníci.“, „Tím, že si s někým promluvíš a zbavíš se nejistoty, se ti uleví, ať už nakonec skončíš v jakékoli škatulce.“).

Kladné odezvy na příběh se objevují v šesti případech, obdiv autorovi ve čtyřech, ale patrný je kladný postoj k článku i autorovi vícekrát, jen není přímo formulovaný. Negativního hodnocení se autoři dočkali v šesti případech a to zejména za motiv sebevraždy (příběh č. 2 „Tak takhle by to opravdu nešlo. Neštvěte mě! Takové temné představy sice přepadnou každou z nás, ale ne, žádné pitomé návody na sebevraždu nechci.“), v případě, kdy autor nemá jasno v postupu během přeměny pohlaví (č. 13 „No nechci ti kazit radost, ale hormony se smí brát snad až od osmnácti.“) nebo když se dívka svěřuje, že si jde konečně za svým snem a ostatní ji kritizují, že změna pohlaví by neměla být jejím jediným cílem (č. 14 „To, co si chceme postavit jako životní cíl by mělo pocházet úplně odjinud než z ordinace sexuologa.“). Příběh č. 20 se setkal s ostrou kritikou především svého vyjadřování, když poznamenává, že „nechce, aby se u něj potvrdila transsexualita, není přece teplouš“.

U dvou textů se mezi komentáři objevuje soucit s autorovým osudem a to konkrétně u příběhu č. 4, kde se z komentářů dozvídáme, že si autorka vzala život („Bohužel, přeměnu Jiřiny až do konce neuvidí nikdo z nás. Doufejme, že smutných konců k tak nadějným příběhům bude ubývat.“) a u příběhu č. 5, který se sice podle mého názoru svým laděním příliš neliší od ostatních článků, přesto jsou komentáře plné podpory a smutku nad autorovou situací („Na úvod mé reakce opravdu doufám, že teď už se ti daří trochu lépe, než když jsi psala zoufalá slova svého příběhu.“).

V šesti komentářích jsem našla snahu čtenářů o navázání osobního kontaktu s autorem. Reagující většinou v posledním odstavci či větě připíší, že by rádi viděli autora osobně, zda by jim nemohl na sebe poslat osobní kontakt, protože má podobný problém jako on a potřebují poradit (viz příběh č. 9 „Prosím tě, kdyby to bylo možné, ozvi se mi ohledně některých věcí na uvedený mail.

Potřebuju poradit. Seriózně.“, č. 10 „Není tady uvedený tvůj mail. Chtěla a potřebovala bych s tebou mluvit, ale nechci to psát sem. Mohla bys mi prosím napsat na můj mail, děkuju moc.“) nebo naopak, pomoc a radu nabízejí (č. 12 „Jestli chceš, tak mi písni na můj mail, máme totiž stejný problém, takže by bylo fajn si popovídat s někým, kdo je na tom stejně, nemyslíš?“). V článku č. 15 se jako v jediném z komentářů objevuje přímá nabídka na navázání vztahu, kterou však autor odmítá („Nenaplněný sen o Vás, coby něžném milenci s mužným srdcem a ženským tělem mě stále pronásleduje. Nenadešel-li již čas, abychom své cesty konečně spojili?“ – „Obávám se, že už teď bys ze mě stejně nebyl nadšen ... A především, neuvažuju o dalším vztahu ...“)

Často se mezi komentáři objevují reakce nikoli na článek autora, ale na předcházející komentář a to zejména např. v textu č. 13, kde se strhla debata o možnostech užívání hormonů před 18. rokem a na autorův článek se téměř zapomnělo. Popř. když se autorovi snaží někdo poradit a pomoci a ostatní se přidávají a komentují doporučené postupy a způsoby řešení.

U tří textů se mezi komentáři objevuje v přímé návaznosti kritika společnosti – v případě, kdy autorka píše o sebevraždě (č. 2 „Možná se najde spousta špatných a povrchních lidí, kteří si na vás budou léčit svoje mindráky, ale takový člověk je přece daleko větší chudák než jakýkoli MtF nebo FtM.“), když se komentující dozví, že si autorka článku nakonec vzala život (č. 4 „Chce to důkladný rozbor, v čem byl problém ... a v neposlední řadě řádná informovanost rodin, přátel a společnosti.“) nebo když autor popisuje, jak na vše zůstal sám a všichni se od něj odvrátili (č. 5 „Lidé se před tebou odhalují více než před ostatními. Zda jsou netolerantní ignoranti nebo tolerantní a chápaví, schopni vcítit se do druhého člověka.“).

Přirozeně příběhy, které hýřily nadějemi do budoucna, optimismem a odhodláním, byly komentovány velmi pozitivně, naopak na texty plné ztracených iluzí a zklamáním navazovaly komentáře buďto podporující autory ve snaze dodat jim odvalu nebo je kritizující za jejich negativní pohled na svět. Texty působící zmateně provázely komentáře plné rad a doporučení, kde hledat pomoc, popř. jak

postupovat a u příběhů, jejichž autoři působili sebejistě a zkušeně se naopak objevovaly reakce s prosbou o pomoc a radu.

7.5.2 KOMENTÁŘE OD PŮVODNÍCH AUTORŮ

Pokud se mezi komentáři objevil i příspěvek samotného autora, pak povětšinou pouze proto, aby poděkoval za kladné reakce čtenářů (text č. 3 „Johanko, tak to jsem vážně ráda, že zrovna tobě se to líbilo“, č. 11 „Díky moc za tvá slova, velmi se mi líbilo, cos napsala“, č. 13 „Jee, děvčata, moc vám děkuju. Já jsem taky strašně moc rád, že to pochopily, už myslím pozitivně a doufám, že to už nějak půjde, když jsem to rozběhl.“, č. 15 „To mě nesmírně blaží! Opravdu mě bavilo tuhle povídku psát a jsem s ní spokojený, o to víc, že jsou spokojeni i čtenáři.“). U textu č. 13, kde se komentující začali dohadovat, od kolika smí klient podstoupit hormonální terapii, se právě připojil i autor, aby se více informoval o možnostech („Mně se zdá, že hormony můžeš začít brát ještě před 18 lety, ne? Ano, se souhlasem rodičů, to je jasné.“) a nakonec se komentáře odklání od samotného námětu textu a směřují pouze k debatě nad možnostmi terapie.

Další podkategorií komentářů je vysvětlování nejasností od původních autorů, což se objevuje např. u textu č. 3 („Oops, nechala jsem tam uprostřed jeden nedodělek, ale třeba si toho nikdo nevšimne.“)

Nejvíce kategorií se komentáře týkají v případě textu č. 13 „Som strašně rád“, kde se objevuje chvála i kritika autora, podpora i rady a doporučení, vlastní zkušenosti komentujících, reakce na předchozí komentáře, autorovo poděkování za reakce i získávání nových informací. Mnoho kategorií je obsaženo i pod textem č. 2 „Jeho omyl“, kde je autorka kritizována pro motiv sebevraždy, a u textu č. 20 „Povídání vrbě“, kde je podle mého názoru patrná snaha komentujících, přivést autora na správnou cestu, neboť on sám si není jistý, zda je pro něj diagnóza F 64.0 ta pravá a dostačující.

Přestože i sami autoři mají na webových stránkách možnost své texty komentovat a často to dělají právě, aby poděkovali za komentáře čtenářů, u žádného z nich jsem neobjevila přímé vysvětlení toho, za jakým účelem text

napsali. U textu č. 13 „Som strašně rád“ mi to sice připadá jako další krok, přičemž první byl ten, že o své transsexualitě řekl spolužačkám, druhý, že se právě zaregistroval na těchto stránkách a napsal o sobě, kdo je a čím právě prochází a třetí krok naznačuje právě ve svém článku – říci o své transsexualitě rodičům. V textu č. 15 je z reakcí autora zase patrná snaha čtenáře mást („Hra se čtenářem, to je to, co mě na postmoderně fascinuje asi nejvíc. ... Tím ale vůbec nechci tvrdit, že je čtenář nedůvtipný!“). Na poslední text „Povídání vrbě“ reagovali čtenáři radami, na koho by se měl autor obrátit, načež jim on oponoval, že nechce, aby se jeho domněnka o transsexualitě potvrdila. Proto jsem usoudila, že hlavním záměrem, proč autor textem přispěl na webové stránky, bylo, aby mu čtenáři, již povětšinou zběhlí a sečtělí v této problematice, vyvrátili jeho domněnky a uklidnili jej tak.

Ke komentářům jsem se vůbec nedostala v případě článku č. 16 „Když se sen rozpadne“ a 19 „Neviem, či je to šťastie alebo preklatie“, jelikož jsem je získala z později zrušených webových stránek, a když jsem k nim dohledávala potřebné informace, včetně komentářů, již jsem se k nim nedostala.

7.6 NÁMĚT ANALYZOVANÝCH TEXTŮ

Námětem se v rámci obsahové analýzy myslí určitý zdroj inspirace, což může být osoba, předmět, osud někoho blízkého, či známého, myšlenka nebo např. i jiné existující dílo. Texty, které jsem analyzovala, měly zpravidla více motivů, kterým se věnovaly – ty jsem určila a rozdělila v rámci obsahových kategorií, námět jsem však většinou určila pouze jeden, jenž určil celkové ladění textu.

Hlavním námětem prvního textu s názvem „Krychlička a kolečko“ je přirovnání vlastního života ke geometrickým tvarům, přičemž pohlaví, kterým se cítí autorka být (není uvedeno, zda mužské či ženské nebo zda jde obecně o to „správné“), je prezentováno krychličkou, navíc s tečkou uprostřed, kdežto původní pohlaví znázorňuje kolečko, které je pouze plošné. Autorka si uvědomuje tuto odlišnost a touží po změně, kterou popisuje právě skrze tzv. narovnávání

tvary („Když se tedy konečně dovtípíme toho, že nejsme kolečka, ale že jsme krychlička ... začne se dít něco, jako narovnávání tvarů a mnohé z nás ví, že udělat z kolečka, tedy plošného tvaru, prostorový tvar, není zas tak jednoduché.“).

Druhý text „Jeho omyl“, který je tragicky laděnou povídkou pojednává o životě v osamění, bez podpory přátel a rodiny, bez pochopení okolí. Hlavní hrdinka příběhu se vzepře proti každodenní realitě, jež je jí při pohledu do zrcadla předkládána („Každý den s nadějí v srdci předstoupila před tohoto nestranného soudce (zrcadlo) a ten ji každý den krutě konfrontoval s tím, že Viktor z její tváře nevytizel.“) a na konci příběhu spáchá sebevraždu, přičemž právě v té, najde smíření, jak je uvedeno v poslední větě - „Konečně našla sebe samu“.

Text „Utrpení mladého Göndra“, jehož nadpis je parafrází na dílo Johanna Wolfganga von Goetha (dějově se však liší), je antiutopistické dílo, které nám představuje fiktivní společnost, pro kterou je nepřirozené, ba dokonce nevhodné, aby její občané byli pohlavně vyhranění, či aby se řadili mezi homovestity – osoby trpící „obsedantní a nutkavou potřebou oblékat se do šatů svého vlastního pohlaví“ (viz text č. 3). Popis této antiutopistické země, jenž je ironií na naši reálnou společnost vnímám jako hlavní námět příběhu.

Polemikou nad stavem naší společnosti se vyznačuje čtvrtý text „Hidžry“. Už samotným názvem nás autorka odkazuje na transsexuální minoritu žijící v Indii, jež zde po staletí udržují své postavení a jsou ostatními respektováni – autorka ve svém textu uvažuje nad tím, jaké by to bylo, kdyby i v naší zemi byli transsexuálové vnímáni jako běžná součást společnosti a ve chvíli, kdy se rozhodnou pro změnu pohlaví, byli ze strany rodičů i přátel podpořeni. Této podpory se ovšem autorka nedočkala, byla nucena opustit domov a žít právě ve společenství tzv. Hidžer, jež se jí ujaly a byly jí oporou.

Přestože odlišnost je v podstatě námětem každého z textu, ať už přímo nebo ve skryté podobě, pátý článek „Příběh“ se touto odlišností vyznačuje hned dvakrát. Autorka zde totiž popisuje, jak si uvědomila svou odlišnost a co toto uvědomění provázelo, zároveň však vyzdvihuje svou odlišnost vůči ostatním transsexuálům, neboť, jak sama uvádí, uvědomila si tuto svou odchylku mnohem

dříve, než většina ostatních („Narodila jsem se jako kluk, ale na rozdíl od jiných trans žen jsem už v šesti letech zjistila, že chci nosit dívčí oblečení.“).

Text „Životní příběh“ je jedním z nejdelších a autorka zde skutečně mapuje celý svůj dosavadní život, od narození, přes pubertu, studium na střední škole, povinnou vojenskou službu, po první komplikované vztahy a svěření se rodině, a své vyprávění završuje procesem přeměny – jak postupovala, aby informovala celou svou rodinu, kolegy v práci, ale také třeba své sousedy o tom, co se s ní v nadcházejících letech bude dít. Za hlavní námět tohoto příběhu proto vnímám rekapitulaci života, neboť autorka skutečně klade za důležité, aby nás informovala o každé maličkosti, jež však pro ni byla určitým způsobem důležitá.

Humorně laděný, s prvky nadsázky, je příběh sedmý „A mám to za sebou!“, jehož námětem je přeměna. O tomto námětu nás informuje už samotný nadpis a poté i celý text, v němž nám autor představuje celý svůj dosavadní život, který se schyluje až k větě, jíž je text zakončený: „Ještě nějaké menší drobnosti nutno dopilovat a pak si už jenom budu svým falešným hlasem zpívat *A mám to za sebou ...!*“.

Energie, životní elán, ale také zamilovanost je patrná v osmém článku „Pár údajů o mé maličkosti“. Zde nás autor seznamuje s jeho životem nechtěného dítěte, jež se ocitlo v dětském domově, ale především nás informuje o počátcích jeho přeměny („Nosím vytoužené trenky, mám vlasy nakrátko, mám přítelkyni, říkám si Marek, mluvím o sobě v mužském rodě, naprosto všichni o mně vědí, kým chci být atd.“), kterou také vnímám jako námět příběhu.

Snahou zapadnout je protknutý příběh „Ne vším, čím jsem byl, byl jsem rád“. Autor nás opět zasvěcuje do své role v dětství, kdy nerozuměl tomu, co kluky a holky dělá tím, čím jsou, jak se už od základní školy, dále pak na střední i vysoké škole, snažil zapadnout mezi spolužáky a vždy si myslel, že problém mají ostatní, místo toho, aby si přiznal, že to on touží po určitých změnách. Ve chvíli, kdy si to uvědomil, bylo už řešení jasné – vyhledal sexuoložku, odstěhoval se od rodiny, změnil školu, podstoupil hormonální terapii a poté i operativní změnu pohlaví. Jelikož z každého odstavce vnímám autorovu patrnou touhu a snahu splynout s ostatními, považuji ji také za hlavní námět.

Desátý text s názvem „Je to tak“ je psaný ne příliš typickou du-formou a je pro něj charakteristické, že nás do ničeho v podstatě nezasvěcuje, nic nám nevysvětluje, pouze před nás staví fakta. Jeho námětem je opět odkaz na nic nechápající společnost, která není schopná tolerovat, natož přijmout jakékoli odchylky. Toto téma prostupuje téměř každý odstavec („Všichni tě přesvědčují, že to, co cítíš, je nesmysl.“, „Přichází nějaká teta a dává ti do ruky autíčko se slovy – To je pro kluky jako jsi ty a ne panenka.“, „Víte paní, ten váš kluk je nějaký divný, ale z toho vyroste.“), proto jsem jej také vnímala jako inspiraci pro vznik textu.

„Něco o mně“ je název dalšího textu, v němž se nám opět autor představuje, odkazuje na minulost, kdy si uvědomil svou odlišnost a snaží se najít řešení ve své cestě za přeměnou. Ze způsobu, jakým autor píše („I pro mnohem menší zásah, jakým je kastrace, bych musel podstoupit veškerá sezení, terapie, komise apod. Nevím, jestli je možnost pouze brát antiandrogeny a množství ženských hormonů, které je potřebné pro zdraví organismus.“) je patrná jednak neznalost problematiky, ale především nerozhodnost, zda vše podstoupit, což také vnímám jako hlavní námět textu a účel, za jakým byl napsaný – podat ostatním informace o tom, v jaké jsem situaci a nechat si poradit, jak postupovat dál, možná se k něčemu dalšímu rozhoupu.

„Zpověď“ chlapce FtM působí oproti ostatním hodně zoufale. Celý text je zvažováním pro a proti, co autorovi přeměna přinese, co vezme, ale také, co nedokáže změnit. Autora od přeměny odrazuje budoucí neschopnost mít vlastní děti, strach ze ztráty přátel, ale i rodiny, bojí se, že se operací ni nezmění („To už nebudu moct mít děti? Nikdy? Ale já chci děti, chci bejt spíš táta. ...Určitě tím ztratím spoustu přátel ... a rodiče, na to ani nemyslet ... To, že mi vyměňej tělo, mi nevymění duši. Budu vlastně furt stejnej, Proč teda podstupovat takovouhle anabázi?“)

V textu číslo 13 „Som strašně rád“ je nám popisovaný konkrétní den, kdy se autor svěřil svým spolužákům se svou transsexualitou. Tento první krok v rámci coming-outu inspiroval autora k napsání článku a k jeho vložení na webovou stránku. Text působí značně úlevně a šťastně a to i díky tomu, že autor

zde několikrát opakuje, jak moc se mu ulevilo, když se přátelům svěřil a oni jeho problém přijali a podpořili jej („Tak strašně jim jsem vděčný a velmi si vážím toho, že mě pochopili“).

O naději, odhodlání a splněných snech je 14. text s názvem „Když se sny stanou skutečností“. Zde autorka svou aktuální situaci připodobňuje scéně z Nekonečného příběhu, v níž se hlavní hrdina Bastien, který je utlačován staršími spolužáky, vzepře jejich chování a pomstí se jim zahrnutím do popelnice. Autorku k napsání tohoto textu přimělo přímo zhlédnutí filmu, u nějž si zřejmě uvědomila, že i ona bude jednou schopná postavit se všem, jež ji utiskují nebo se jí posmívají a bude schopná jít si hrdě za svým snem.

Hlavním námětem textu s názvem „Vážená paní doktorko“, který také patří mezi nejdelší příspěvky z výzkumného souboru, je snaha ujistit se ve svém rozhodnutí. Autor píše dopis své ošetřující lékařce, v němž ji seznamuje se svým dosavadním životem (opět s důrazem na období, kdy si uvědomil svou odlišnost), s počátky přeměny („Po stanovení diagnózy jsem si nechal změnit jméno na neutrální tvar, který používám doposud a byla mi nabídnuta hormonální terapie.“), ale právě také s momenty, kdy si nebyl absolutně jistý, zda chce podstoupit veškeré změny a to vždy v době, kdy začal žít ve vztahu s mužem a v tu chvíli mu vyhovovalo, že je po biologické stránce stále žena. Motiv váhání, zda přeměnu dokončit či nikoli a stále se opakující ujišťování sebe sama, že chce být po biologické stránce mužem, se v textu objevuje mnohokrát a má velmi silný dopad na celkové znění příběhu.

Zklamání je námětem 16. příspěvku, který se jmenuje „Když se sen rozpadne“ a pojednává o rozpadu vztahu, který nemohl už déle trvat kvůli věcem či událostem, které nebyli schopni ani jeden z páru zvládnout a přenést se přes ně. Text je poměrně krátký a konec vztahu je jedinou informací, kterou nám přináší.

Další úvahou nad stavem společnosti je text „Operace? Aneb nechte mě žít, jak se mi líbí“, kde se autor zamýšlí, zda je operace jediným řešením a sděluje nám, jak se k této problematice staví právě naše společnost, lékaři či mystikové („Doktoři vůbec tenhle radikální zákrok rádi nemají, protože tvrdí, že to je zbytečné hyzdění těla, že je to proti přírodě.“, „Já lituju opravdu všechny lidi,

kteří nás ponižují, zastrašují, urážejí či nás vyvraždí, protože ještě stále věřím ve spravedlnost, která tady určitě někde je.“).

Text „Sami proti sobě“ je podle mého názoru reakcí na jiný článek či diskuzi, jež se týkala možností hormonální terapie. Tuto návaznost se mi nepodařilo dohledat, jelikož byly webové stránky zrušeny, autor ji však několikrát naznačuje v textu („Předem bych chtěl poukázat na některé z nejvíce zakořeněných mýtů o rozdílech obou pohlaví. O tomto tématu zde bylo napsáno i řečeno dost, avšak okolnosti, že mnohé z nich jsou podivuhodně přijímány i transsexuály, mě přiměly k opakování nám již dobře známého tématu“). Tento příspěvek tedy opět považuji za polemiku a to nad možnostmi, které přináší hormonální terapie a co čeká transsexuální klienty na začátku přeměny.

Dalším textem, který se opět vztahoval k rozpadu vztahu, se jmenoval „Neviem, či je to šťastie alebo preklatie“ a jeho hlavním námětem bylo kladení překážek. Právě takovou překážkou pro autora je i to, že se snaží navázat vztah s dívkou, o kterou má skutečný zájem, ale neví jakým způsobem jí říct o své transsexualitě. Autor sám o překážkách ve svém životě píše: „Vím, že mi nadělil dost velký balvan, který musím tlačit a že jsem ho zase posunul někam dál, ale i tak vždy přijde něco, co to zkomplikuje.“ V závěru prosí čtenáře o radu, pokud už takový problém řešili nebo alespoň pokud znají nějaké řešení.

Poslední příspěvek nadepsaný „Povídání vrbě“ byl napsán na základě pochybností, které autor cítí vůči vlastnímu prožívání, vůči době, kdy si uvědomil, že by se u něj mohlo jednat o transsexualitu nebo také vůči starostem, které přeměna pohlaví přináší. Autor svým textem na webové stránky přispěl, přestože si není jistý tím, co cítí a neumí si s tím poradit.

Přestože se některé náměty opakují (náměty jako polemika nad stavem společnosti či přímo její kritizování, a nebo motiv přeměny), autoři k nim pokaždé přistupují odlišně, někdy s nadhledem jindy rozezleně či s pesimismem, a právě to od sebe jednotlivé texty tolik odlišuje. Mohou pojednávat o stejném problému, ale přístup autorů a stanovisko, které zastávají, je pokaždé promění v originální počin.

7.7 NARATIVNÍ KATEGORIE ANALYZOVANÝCH TEXTŮ

Narativní kategorie, které jsem při analýze textů určovala, se mísí s prvky obsahové analýzy, jako je forma textů, tedy jejich stylistika, slohové postupy a rozsah, s obsahovými kategoriemi i se samotným námětem. Kromě těchto oblastí, které jsem v rámci narativní analýzy nazvala Způsob ztvárnění textu (forma) a Životní téma (námět), jsem určovala Ztvárnění tématu, tedy o čem texty pojednávají, Hodnoty a přesvědčení autora – na čem autorovi v životě záleží, Reflexi autorova života, tedy jaké jsou důvody jeho jednání, a Diskursivní kontext – komu je text určený.

V rámci jednotlivých textů jsem si tedy vytyčila tyto body, kterými jsem se zabývala, vyhledávala jsem je a následně analyzovala. Jelikož Způsob ztvárnění textu je shodný s kapitolami 7.1 – 7.3, kde se věnuji formě výzkumného souboru, nebudu jej znovu rozvádět. Stejně tak se nebudu opět vracet k námětu jednotlivých příběhů, jelikož ty jsou uvedeny v předchozí kapitole, obsahové kategorie jsou uvedeny v kapitole 7.4. A co se týče Reflexe autorova života, troufám si říci, že ta je shodná pro všechny analyzované texty – jejich autoři totiž usilují o soulad. V každém příběhu hlavní hrdinové k něčemu směřují, snaží se dosáhnout určitého cíle a pokaždé bojují o nastolení klidu, harmonie, chtějí být sami sebou. Tento prvek se nachází skutečně ve všech textech, proto jsem jej nerozepisovala zvlášť u jednotlivých textů, ale shrnuji jej zde, hned v úvodu kapitoly. Narativní kategorie jednotlivých textů, které jsem tedy nakonec určovala, jsou následující:

1. *Krychlička a kolečko*

- z hlediska **ztvárnění tématu** autorka zmiňuje, kdy si uvědomila své skutečné pohlaví a odkazuje na svou touhu po změně. Pojednává o reakcích okolí na probíhající přeměnu, popisuje samotný proces změny pohlaví, a jelikož kritika ze strany společnosti neustává, autorka, zklamaná okolím, nakonec zvažuje, zda je změna pohlaví správným řešením.
- hlavními **hodnotami** autorky, tedy tím, na čem jí skutečně záleží, je pocit symbiózy, souladu s tím, jak vypadá a toho, jak se cítí.

- co se týče **diskursivního kontextu**, i zde se zřejmě budu často opakovat, neboť z mého pohledu je text přímo určen návštěvníkům webových stránek, neboť tímto příspěvkem se oficiálně zařazují mezi transsexuální komunitu, stávají se jejím členem a od této doby jej již na nich, jak rychle se o jejich pocitech, starostech a problémech dozví jejich nejbližší, kdy to začnou řešit.

2. Jeho omyl

- text v rámci **ztvárnění tématu** popisuje probuzení hlavní hrdinky ze snu, kdy je konfrontována s krutou realitou – tedy svou mužskou tváří. V příběhu je patrné nepochopení okolí, dokonce i ošetřujícího lékaře, a snaha hrdinky s tím něco dělat. Řešením pro ni nakonec je spáchání sebevraždy, kdy konečně cítí klid a soulad vlastní duše se svým tělem.

- nejdůležitější pro autorku je v rámci příběhu pocit souznění a klid, určují to tedy také jako hlavní **hodnotu**.

- podle mého názoru zde bylo pro autorku velmi důležité, jak bude text přijat, a především jeho závěr. Dalo by se tedy říci, že **diskursivní kontext** spočívá v tom, zda se někdo vzbouří proti autorčinu rozhodnutí spáchat skrze hlavní hrdinku sebevraždu, či nikoli.

3. Utrpení mladého Göndra

- hlavní hrdina se nám v textu představuje i se svou poruchou (obsedantní a nutkavá potřeba oblékat se do šatů svého vlastního pohlaví), předkládá nám ostrou kritiku společnosti, v níž žije a v níž se musí den co den přetvařovat, aby se hlavně nikdo nedozvěděl pravdu. A jelikož v tomto příběhu se pravdu dozví manželka hlavního hrdiny, je nám též názorně ukázáno, jak se k odhalenému jedinci společnost chová. To vše nám autor popisuje v rámci **ztvárnění tématu**.

- **hodnotový systém** je nám v textu představen dvojí – jsme seznámeni s tím, co prožívá utajovaný homoveštit, jak je pro něj důležité, chovat se jako skutečný muž a jak neskutečně strádá, pokud mu to není umožněno a dovoleno. Na straně druhé stojí společnost, která zavrhuje jakékoli vybočení z řady a pro kterou je nesmírně důležité, aby byl členem na chlup stejného „stáda“.

- **diskursivní kontext:** zde nám chtěla autorka především ukázat na příkladu této antiutopie, jak se žije transsexuálním jedincům, kteří se nemohou chovat přirozeně a dát svobodně najevo, co prožívají a jak se cítí. Na rozdíl od jiných textů to však pojala velmi nadlehčeně a s humorem.

4. *Hidžry*

autorka nás v textu zasvěcuje, kdy si uvědomila, nakolik ji přitahuje ženský svět a jak silně se bála reakcí okolí, které se nakonec ukázaly jako opodstatněné, neboť poté, co se rodičům svěřila s tím, co prožívá, vše ztratila a byla nucena opustit domov. V rámci **ztvárnění tématu** nás autorka seznamuje s hidžrami, což jsou transsexuální kněžky, jež se v době přeměny mohou spolehnout jedna na druhou. Přestože hlavní hrdinka příběhu neměla nikoho, o koho by se mohla opřít, komu by se svěřila, v závěru svého textu je přesvědčená, že dělá správnou věc a je ochotná ji dotáhnout do konce.

- nejdůležitější a tedy i nejsilnější **hodnotou** je v textu podpora, a pokud ji neposkytuje rodina, věří autorka alespoň v podporu cizích lidí se stejným problémem.

- **diskursivní kontext:** text byl napsán za účelem podpory ostatních transsexuálů, kteří jsou ve fázi coming-outu nebo již přeměny či dokonce po ní, a kteří též zůstali sami na všechny starosti ale i radosti, jež je v nadcházejících letech čekají

5. *Příběh*

- **ztvárnění tématu:** v textu opět vzpomínáme, kdy si autorka uvědomila, že je transsexuál, svěřuje se nám, jak zůstala bez podpory okolí a jak se pod psychickým tlakem, který byl na ni vyvíjen v rámci školy, rodiny anebo i v rámci nevydařených partnerských vztahů, nervově zhroutila. Přesto je připravená a rozhodnutá podstoupit přeměnu a začít spokojeně žít.

- jelikož autorka v textu několikrát opakuje, nakolik je vyspělá a jak brzy si uvědomila svou odlišnost, považují za její nejdůležitější **hodnotu** vyspělost, chovat se dospěle a zodpovědně, dělat moudrá rozhodnutí.

- **diskursivní kontext:** snaha dát ostatním najevo, že se od nich neliší pouze svou transsexualitou, ale že i od transsexuálů se liší právě svou výraznou vyspělostí.

6. *Životní příběh*

- **ztvárnění tématu:** příběh nám opět ukazuje autorčin návrat do dětství, kdy si uvědomila, že je dívkou, seznamuje nás s prostředím a rodinou, v níž vyrůstala. Přes rané dětství se dostáváme do období puberty, kdy se snaží ujasnit si, kdo je, dostáváme se s ní a střední školu či na povinnou vojenskou službu. Stejně jako většina textů i tento pojednává o strachu z reakcí okolí, přesto se autorka snaží svůj problém řešit a to velmi úspěšně.
- výraznou **hodnotou**, která prochází celým textem je snaha o udržení dobrých rodinných vztahů, což se dívce díky lásce a podpoře rodiny daří.
- **diskursivní kontext:** text je opět psán za účelem seznámit druhé se svým příběhem a dodat jim odvalu v jejich cestě za přeměnou.

7. *A mám to za sebou*

- **téma ztvárňují** vzpomínky na dětství a dobu, kdy autor začal uvažovat o možnosti mít jiné pohlaví, strach z reakcí nejbližších, který je však překonán a následuje svěření se své rodině, počátek přeměny, operace a plány do budoucna
- jelikož se autor obává ztráty své rodiny a často to opakuje, uvedla bych jako jednu z **hodnot** právě rodinná pouta. Kromě toho je pro autora důležité, zda na sebe může být pyšný.
- **diskursivní kontext:** opět zde jde o dodání odvahy, každý z autorů příspěvků byl kdysi na začátku celé přeměny a přesto se i oni dočkali chvíle, kdy si mohli říci: „A mám to za sebou!“

8. *Pár údajů o mé maličkosti*

- **ztvárnění tématu:** v textu se vracíme k narození autora, k jeho umístění do dětského domova, k jeho uvědomění si vlastní transsexuality. Autora mrzí určité reakce okolí, to jej však nezastaví v cestě za svým vytouženým pohlavím.

- **hodnoty:** jelikož autor žije v dětském domově a jedinou oporou, kterou v současnosti má, mu je jeho přítelkyně, uvedla bych harmonický partnerský vztah na první místo a to i přesto, že jsou oba poměrně mladí (v době psaní textu do 18 let)
- **diskursivní kontext:** jako důvod vzniku textu uvádím představení se na komunitním webu, seznámení ostatních se svým nelehkým osudem, který však nedokáže zabránit tomu, aby si autor šel za svým snem.

9. *Ne vším, čím jsem byl, byl jsem rád*

- autor, jehož text působí velmi smutně, nás v rámci **ztvárnění tématu** zavádí do svého dětského věku, kdy nerozuměl tomu, co chlapce dělá chlapci a dívky dívkami, poukazuje na to, jak se vždy snažil zapadnout, nevyčnívat ze společnosti, nebýt nikomu přítěží a i přese všechny své snahy byl vždy jako přítěž vnímán. Díky opoře, kterou našel ve své spolužačce na vysoké škole, ovšem našel odvahu řešit své starosti, dokázal se usmířit se svou rodinou, započít přeměnu, ba dokonce si najít i partnerku.
- skutečnou **hodnotou** pro autora je být vnímán jako součást společnosti, v níž žije.
- **diskursivní kontext:** představení a zařazení se mezi komunitu.

10. *Je to tak*

- desátý text je plný pohoršení nad přístupem okolí, nad tím, jak jej všichni vidí a vnímají. Z hlediska **ztvárnění textu** se letmo ocitáme v dětství autorky, narážíme na přístup rodičů, na jejich nepochopení či bagatelizaci problému.
- **hodnoty:** pro autorku je podstatná hodnota, jakou má každý z nás, tedy cena jedince, jeho života, jeho radostí i starostí, které není důvod zjednodušovat.
- autor se nám v rámci **diskursivního kontextu** snaží ukázat, že ne každý si může dovolit své problémy řešit, protože hrozí, že příliš mnoho ztratí a to pouze proto, aby ostatním ukázal to, co on beztak již dávno ví.

11. *Něco o mně*

- **ztvárnění textu:** autorův příspěvek mi místy připadá jako vzpoura proti rodičovské péči, neboť velmi často píše, jak už se nemůže dočkat, až bude bydlet sám a rodiče už mu nebudou moci mluvit do jeho záležitostí. Jedinou podporu jakou má, je v jeho mladší sestře, která stojí při něm v jeho cestě ke změně a při hledání řešení.
- **hodnoty:** ačkoliv je to velmi ojedinelé, pro tohoto autora stojí v popředí veškerých pocitů souladu, snaha především dobře vypadat.
- autor nás v průběhu textu seznamuje, jak se on sám vypořádal s oblékáním a úpravou zevnějšku, aby se sám sobě líbil a zároveň nebudil kolem sebe příliš velký rozruch, dalo by se tedy říci, že **diskursivní kontext** zahrnuje rady a doporučení na koho se obrátit, či jak si pomoci sám.

12. *Zpověď*

- další smutný text, kde je **téma ztvárněno** formou zamyšlení nad tím, kde bůh udělal chybu a jak by mu lidé mohli pomoci. Autor touží být mužem, přesto velmi uvědoměle zvažuje veškerá pro a proti, uvažuje nad tím, co všechno přeměna obnáší a zda by s tím souhlasil.
- jelikož autor v rámci srovnávání pro a proti přeměny pohlaví, vyzdvihuje především touhu mít jednu rodinu, uvedla bych jako jednu z **hodnot** nikoli harmonii těla a duše, ale především zázemí plné harmonie, bezpečné prostředí, ve kterém se bude cítit dobře, nikým a ničím neomezovaný.
- **diskursivní kontext:** opět další text, v němž autor nechápe, proč by měl celý proces přeměny podstoupit, když se stejně nezmění to, jaký je uvnitř. Příspěvek nás má přimět k zamyšlení, zda operativní změna pohlaví je skutečně jediným řešením a proč tedy tomu tak je?

13. *Som strašně rád*

- **ztvárnění textu:** jeden konkrétní den autora strávený se svými spolužáky je náplní dalšího příspěvku. Jeho hlavní hrdina cítí neskutečnou úlevu, když se

svěří svým přátelům s tím, co právě prožívá a oni jej nikterak neodsoudí, naopak, ještě mu slíbí svou podporu a případnou pomoc.

- pro autora je velmi důležité, jak je přijímán okolím, zda má kolem sebe lidi, na které se může spolehnout, a právě proto cítím přijetí a začlenění jako hlavní **hodnotu** autora.
- prvním důležitým krokem v autorově coming-outu bylo svěření se spolužákům, jako druhý vnímám registraci na komunitním webu a vložení tohoto příspěvku, to je tedy **diskursivní kontext**, a třetím, a zřejmě nejnáročnějším, pro něj bude, svěřit se rodičům.

14. *Když se sny stanou skutečností*

- **téma je ztvárněno** do podoby reference filmu Nekonečný příběh, na němž nám autorka ukazuje, jak je důležité postavit se všem, kteří nám brání v rozletu, vzepřít se a jít si za svým snem a to i přesto, že nás přepadá strach z toho, co vše to obnáší a co bychom tím mohli ztratit.
- pro autorku je důležitou **hodnotou** a jejím přesvědčením, na kolik se lidé dokážou vzepřít zažitým představám a stereotypům, na kolik o sobě dokážeme dát vědět a zapojit se do společnosti i přes to, že jsme jiní.
- **diskursivní kontext:** text je jako svěží závan větru, jeho autorka přímo hýří optimismem a odhodláním dát všem najevo, co cítí a prožívá a zřejmě proto také příspěvek vznikl, aby jí dodala odvalu nejen druhým, ale v první řadě také sobě.

15. *Vážená paní doktorko*

- z hlediska ztvárnění tématu autor vzpomíná na diagnostikování transsexuality a počátky jeho přeměny, které však byly vlivem nejistoty zastaveny. V té době si autor našel partnera, proto přestal o změně pohlaví uvažovat a znovu se k tomuto problému vrátil teprve, když se vztah rozpadl. Toto se opakuje ještě několikrát, příběh ovšem končí rozhodnutím autora změnu pohlaví skutečně podstoupit.

- ačkoli pro většinu transsexuálů, jejichž texty jsem četla, bylo na prvním místě, aby se cítili dobře ve svém těle a teprve poté byli schopni hledat vztah, který by je naplňoval, u tohoto autora to bylo výrazně jiné. Pro něj byl na prvním místě partnerský vztah – pokud si jeho milenec přál mít ženu, zůstal ženou, pokud by však jiný muž toužil po vztahu s ním, coby mužem, byl by ochotný si okamžitě nechat změnit pohlaví. Skutečné **hodnoty** se tedy neodvíjí od faktu, zda jsme muž nebo žena, ale od toho, zda mám kvalitní partnerský vztah či nikoli.

- **diskursivní kontext:** nejen já, ale i ostatní čtenáři, jak jsem usoudila z komentářů, byli příspěvkem zaskočení, šokovaní, ale zároveň nadšení pro jeho naprostou odlišnost od většiny ostatních. Vzhledem k tomu, jak následně autor za komentáře děkoval a jak na ně reagoval, šokovat byl zřejmě jeho hlavní záměr.

16. Když se sen rozpadne

- **ztvárnění tématu** je v tomto případě velmi stručné, ale jelikož se nejedná ani o příliš obsáhlé téma, ke kterému by bylo zapotřebí spoustu slov, je to dostačující. Autorka se nám svěřuje s rozchodem, který ji potkal a jenž ji velmi ranil, přesto je statečná a snaží se hledat ve svém současném životě i nějaká pozitiva.

- **hodnotou** je v textu láska, o kterou aut. přišla a přesto v ní i nadále věří.

- **diskursivní kontext:** potřeba ulevit si, vypsát se ze starostí, které ji postihly a zároveň si dodat odvahu na další cestu životem.

17. Operace? Aneb nechte mě žít, jak se mi líbí

- **téma je ztvárněno** do podoby zamyšlení se nad tím, zda je operace pro transsexuály jediným možným řešením a zda jsou vůbec lidé, kteří o ní ani neuvažují. Přesto, že se autor tímto tématem zabývá, tak on sám, jak v úvodu přiznává, o operaci uvažuje od chvíle, co začal navštěvovat svou psycholožku. Opět se zde také dostáváme ke kritice společnosti, zejména lékařů a mystiků, jež trans muže a trans ženy odsuzují.

- jelikož se v textu opět zabýváme společností, která není schopná transsexualitu přijmout, považuji za autorovy nejdůležitější **hodnoty** přijetí společnosti a začlenění jedince.

- **diskursivní kontext:** autor se svým příspěvkem na webových stránkách zřejmě snažil zjistit, jak jsou na tom ostatní lidé s touto diagnózou, zda automaticky počítají s operací či nikoli a jak se dívají na přístup společnosti, což mu je v následných komentářích zodpovězeno.

18. Sami proti sobě

- **ztvárnění tématu:** v textu se dostáváme především k zažitým názorům, jež jsou kritizovány, neboť podvědomě nás směřují někam, kudy se nechceme vydat, ale musíme, protože to je tak obvyklé.

- **hodnotou** je pro autora víra ve své vlastní schopnosti – za vše si můžeme sami, za vše také vděčíme sami sobě.

- **diskursivní kontext:** autor reaguje na článek týkající se hormonální terapie, který se mi ovšem nepodařilo dohledat. Je popuzen tím, jak lidé vděčí za své schopnosti a dovednosti právě hormonům, které během terapie užívají a bouří se proti těmto názorům.

19. Nevím, či je to šťastie alebo preklatie

- **ztvárnění tématu:** další text, v němž hlavní téma představuje láska - v tomto případě je však autor zamilovaný a zvažuje, zda má dívce o své transsexualitě říci, či nikoli a žádá čtenáře o radu.

- jelikož se toho z textu mnoho nedovídáme, považuji za aktuální **hodnoty** autora především vztah bez tajemství a přetvářek, a proto je pro něj tak důležité, zda se má svěřit, anebo má ještě počkat.

- hlavním důvodem vzniku textu a tedy **diskursivním kontextem** je prosba o radu, jak dále naložit se vztahem, který se tak hezky odvíjí a začíná.

20. *Povídání vrbě*

- **ztvárnění tématu:** v textu autor zpochybňuje své vlastní domněnky ohledně transsexuality, neboť se začal o tuto problematiku zajímat až ve dvaceti letech. Objevují se zde úvahy o změně pohlaví, zároveň však tuto možnost popírá a omlouvá své pochybnosti a nestálost názorů skutečností, že je introvert, který vlastně ani nic řešit nechce.
- jelikož autor odkazuje na svou povahu a temperament, uvedla bych jako jeho **hodnoty**, vyplívající z textu, potřebu být v klidu a pohodě, nic neřešit.
- **diskursivní kontext:** autor na webových stránkách nehledá ujištění, ale naopak – doufá ve vyvrácení svých domněnek a to je také důvod jeho návštěvy webu.

7. 8 PREZENTACE VÝSLEDKŮ

Po prvotním přečtení jsem se domnívala, že hlavním tématem, které bude v textech převažovat, bude především strach a úzkost ze ztráty rodiny a blízkých, z přístupu společnosti a celkově z procesu přeměny, s ohledem však na mezilidské vztahy, nikoli na průběh hormonální terapie, či operativní změny pohlaví. Jakmile jsem však texty podrobila důkladné obsahové a narativní analýze, ukázalo se, že hlavním tématem příspěvků je jednak nesmírná touha po souladu, symbióze a řádu, jednak že se pravidelně ve svých textech vrací do minulosti, aby nejen nám, ale právě také sobě ukázaly, že vzhledem k tomu, jak dlouho již tento stav neztotožnění se svým pohlavím trvá, musí být jejich pocity a domněnky oprávněné.

V rámci obsahové analýzy, která se zaměřovala na námět literárních textů, jejich obsah a formu, autoři pojednávaly především o své odlišnosti, o době, kdy si to uvědomili a o způsobu, jakým přijali svou transsexualitu, zda jsou odhodláni podstoupit celý proces přeměny, či pouze např. hormonální terapii. Velké množství textů se zabývá také přístupem společnosti, nakolik se setkali

s pozitivními a nakolik s negativními reakcemi okolí a do jaké míry je to ovlivnilo, když následně zvažovali přeměnu pohlaví.

Co se týče námětu, ten byl pro každý z textů zcela originální, jelikož šlo o určitý zdroj inspirace, ke kterému každý z autorů přistupuje zcela odlišně. Zde jsme se setkali např. s polemikou nad stavem společnosti, životem v osamění, rekapitulací vlastního života, průběhem přeměny, se snahou zapadnout, váháním, co zvolit, pochybnostmi, ale také s nadějí v lepší budoucnost.

Narativní analýza se oproti obsahové analýze, zaměřila více na osobní perspektivu autorů, jak k námětu přistoupili, jak jej zpracovali a začlenili do textu. Někdo námět ztvárnil v podobě přirovnání či antiutopie, jiný kritizoval vše, co jej až doposud potkalo a další zase hýřil optimismem a dělal si plány do příštích let. Pro někoho bylo v rámci hodnot a přesvědčení důležité, aby se nic nezměnilo na jeho vztazích s rodinou, jiný upřednostňoval separaci od ní, jen aby si mohl jít v klidu za svým snem. A pokud jsem hledala poslání jednotlivých textů, proč byly vůbec vloženy na webové stránky, pak jsem se setkávala především s touhou být přijat transsexuální komunitou, podělit se o své dosavadní úspěchy nebo si právě postěžovat na překážky, jež mi jsou stavěny do cesty.

8. DISKUZE

Ve své práci jsem se zajímala o literární tvorbu transsexuálních jedinců, proč se k této tvorbě uchylují a poté, co je hlavním námětem těchto literárních textů. Texty jsem považovala za jakýsi poslední a zároveň první výkřik – poslední v nesprávné pohlavní roli, jež jim byla po narození přiřčena, první v roli člověka, který přijal svou odlišnost a je odhodlaný s ní bojovat. Svým příspěvkem se na komunitních webových stránkách totiž oficiálně zařazují mezi transsexuály, text už nevezmou zpět, a proto jej vnímám také jako první krok na jejich dlouhé cestě za přeměnou.

Každý z textů obsahuje určité ujištění – vedou nás textem do svých vzpomínek na dětství, do doby, kdy si prvně uvědomili, že se necítí být stejní jako ostatní kluci a děvčata a už jen tím, že jde o starost, která se s nimi táhne od útlého věku, si jsou jisti, že to, co cítí, je skutečné a zaslouží si pozornost. Chování v dětství, ale nejen to, je důležité při diagnostikování transsexuality, neboť se zaměřuje na hračky a hry, které jedinec v dětství preferoval, zda, kdy a jakým způsobem pocítoval odpor ke svým genitáliím, jakého charakteru bývají jeho erotické sny či jak probíhala první zamilování a vztahy. O čem se dočteme, že se zkoumá v průběhu psychologické diagnostiky, o tom pojednávají literární texty osob s poruchami pohlavní identity, oni však neodpovídají na otázky terapeuta, rozepisují se o svém životě se všemi jeho odlišnostmi sami od sebe, bez studu a přetvařování, neboť nevidí do tváře tomu, kdo jejich text následně čte, a o jeho reakci mají možnost dozvědět se pouze skrze komentáře.

Je zvláštní, jak na jednu stranu si translidé (*pozn.* pojem translidé je hojně užívaný návštěvníky webových stránek určených transsexuálům, nejedná se o oficiální označení) střeží své soukromí, své pocity, to, co prožívají a čím si prochází, oddalují chvíli, kdy se svěří svým nejbližším a podniknou určité kroky, přetvařují se a skrývají svou pravou tvář před lidmi, kteří by nás přirozeně měli mít rádi takové, jací jsme, a na druhou stranu jsou schopni se na internetu svěřit se svými starostmi naprosto cizím lidem, ba co víc, váží si jejich následných konejšivých slov či slov plných podpory. Jedním z důvodů publikování tedy je i

zvědavost, jak na můj text budou čtenáři reagovat, jako kdyby se podle reakcí cizích lidí rozhodovali, zda je již správná chvíle pro to, svěřit se své rodině a přátelům. Jak už jsem naznačila, na stránky většinou transsexuály přivede snaha začlenit se, představit se, sdělit ostatním, na čem jsem a co jsem odhodlaný udělat, vedle touhy být součástí určitého společenství se zde ovšem objevuje i strach, zda budu vůbec přijat a právě na základě tohoto strachu buď plně, nebo dočasně rezignuji či se s vervou ženou dál v procesu přeměny pohlaví.

Odborná literatura, co se týče transsexuality, pojednává zejména o její charakteristice, diagnostice, kam tedy spadá i ona psychologická diagnostika, a o procesu přeměny pohlaví. Překvapilo mne, že ačkoli nemám potvrzeno, v jaké fázi tohoto procesu se autoři nacházeli v době, kdy vkládali svůj příspěvek na webové stránky, žádný z textů se přímo o jednotlivých fázích nezmiňuje. Samozřejmě – dozvíme se, jaké měl autor dětství, kdy poprvé navštívil sexuologa či psychologa a co mu zde bylo sděleno, ale dále už nám vypráví povětšinou pouze o tom, jaké má v současnosti vztahy se svou rodinou, co jej ještě čeká, zda jsou před operací nebo po ní, ale nikdo z nich nepíše o tom, jak probíhá hormonální terapie, co obnáší sezení u psychologa nebo jaké jednotlivé operativní zákroky je nutné podstoupit.

Čemu jsem ve své bakalářské práci nevěnovala pozornost, je odlišnost textů, jejichž autoři jsou Male to Female či Female to Male. Vzhledem k tomu, že jsem zjišťovala obecně důvody literární tvorby a ne s přihlédnutím k pohlaví, nepovažovala jsem to za důležité. Přesto byly v textech určité rozdíly patrné a o těchto odlišnostech se můžeme dočíst i v knihách H. Fifkové, věnovaných poruchám pohlavní identity. Pro jedince Male to Female je typické, že častěji podléhají duševním poruchám, trpí depresemi a emoční nestabilitou, což bych na základě analyzovaných textů odůvodnila problematičtější procesem přeměny. „Učinit“ z muže ženu, co se týče vnějšího vzezření, je přeci jen obtížnější, vzhledem k tomu, že muži bývají průměrně vyšší, vlivem androgenů mají ochlupení po celém těle, kterého se následně obtížně zbavují, mají odlišný tvar lebky, ale také např. hlubší hlas či poměrně větší velikost nohou, což jim činí

problémy při shánění dámských bot. A všechny tyto skutečnosti musí následně po operativní změně pohlaví řešit, což není zrovna krátkodobá záležitost. Jak navíc poznamenalo několik autorů ve svých textech, na muže, který se chová zženštile, používá např. kosmetiku či dokonce líčidla a libuje si v ženských šatech, pohlíží společnost značně nechápavě, kdežto dívku, cítící se být mužem, která nosí široké kalhoty, košile, kšiltovky a neřeší ani svůj make-up natož střih vlasů, neodsoudí nikdo. Pakliže ženy v mužském těle jsou náchylnější na deprese a transsexuální společností jsou obecně bráni jako ti, kteří to mají v životě složitější, pak pro jedince Female to Male je naopak typické, že mají stabilnější povahu, zpravidla mívají stálé emoční a sociální zázemí, mají kvalitnější vztahy se svou rodinou a jsou schopni mnohem snáze navázat partnerský vztah. Tyto skutečnosti se mi opět potvrdili při čtení textů, kdy se skutečně muži v těle žen např. báli, jak budou jejich blízcí reagovat, ale také mnohem více jim záleželo na tom, aby se nic na jejich dosavadních vztazích nezměnilo. Také na rozdíl od Male to Female často pyšně uvádějí, zda mají v současnosti partnerku či nikoli, oproti tomu partnera neuvádí žádná MtF.

Četla jsem texty těch, kteří byli rozhodnutí obeznámit se vším své rodiče, těch, kteří už informovali své blízké, ale i kolegy z práce, autorů, kteří měli před operací, ale i takových, kteří teprve zjišťovali, odkdy smí nastoupit na hormonální terapii, seznámila jsem se s lidmi, kteří nevěděli, co se svými pocity a kteří raději oželeli život v těle, které by bylo v souladu s jejich cítěním, než aby riskovali, že ztratí svou rodinu a přátele. A proto bych nyní, když jsem se dostala velmi blízko k životu každého z autorů, měla jsem možnost poznat temné stránky jeho života, ale i ty radostné, které však ne vždy převažovaly, když vím, z jaké rodiny pochází a jaké má aktuálně zázemí, velmi ráda věděla, v jaké fázi procesu přeměny se který autor nachází a zjistila tak, nakolik mu pomohlo zveřejnění jeho příspěvku a zařazení se tak mezi osoby s poruchou pohlavní identity.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo nahlédnout do problematiky osob s poruchami pohlavní identity se zaměřením na jejich literární tvorbu, uveřejňovanou na komunitních webových stránkách, určených transsexuálům, jejich rodinám a blízkým přátelům, jejímž prostřednictvím se oficiálně začlenili mezi transsexuální komunitu. Mé původní očekávání, že texty budou plné stížností, zklamání a smutku nad jejich nezáviděníhodnou životní situací, bylo velmi brzy vyvráceno, neboť texty, které jsem si zvolila ke své analýze, byly naopak optimistické a často plné nadějí a odhodlání do budoucna.

Ve své práci jsem se tedy zajímala o webové příspěvky a o hlavní důvody jejich vzniku, proč byly publikovány na webových stránkách a jaké ohlasy následně tyto texty vzbuzují. Proto jsem se důkladně zaměřila na analýzu literárních textů – jejich formu, obsah a námět z hlediska obsahové analýzy, a na narativní kategorie jednotlivých příspěvků z hlediska narativní analýzy. V rámci formy jsem se zajímala o stylistiku, slohové postupy textů a o jejich rozsah a nakolik tento rozsah souvisí právě se zvoleným stylem. Dále jsem u každého článku určovala obsahové kategorie, a to nejen samotných příspěvků, ale také komentářů, kterými na ně čtenáři reagovali a z nichž se dalo následně také určit, jak tedy byl text přijat, popř. i za jakým účelem vznikl. Těchto obsahových kategorií se v každém z textů nacházelo několik, zatímco když jsem určovala námět, tedy zdroj inspirace pro autora, pak ten se mi vždy podařilo vystihnout jedním slovem, maximálně popsat jednou větou.

V rámci obsahové analýzy jsem zahrнула i podkapitoly, v nichž jsem následně shrnula, jaké téma a námět se mezi webovými příspěvky vyskytoval nejčastěji, tuto podkapitolu jsem však už nezařazovala pod narativní kategorie, jelikož narativní analýza sama o sobě zkoumá subjektivní perspektivu jedince - každý z autorů, i kdyby jim bylo předloženo stejné téma, jej zpracují odlišným způsobem, proto jsem zde nechtěla využít zobecňování, naopak, chtěla jsem každému z textů ponechat jeho neopakovatelnost a dopřát individuální zacházení.

Pokud se nás odborná literatura snaží obeznámit s tím, jak se lidé s poruchou pohlavní identity cítí, co prožívají v dětství, jak se svými hrami, sny a představami odlišují již v útlém věku od ostatních vrstevníků, jak je pro ně obtížné přiznat si, že potřebují odbornou pomoc a vyhledat ji a nakolik pro ně představuje problém, svěřit se se svým problémem rodině a blízkým přátelům, pak se nám možná podaří zhruba pochopit, co všechno tato problematika obnáší, ale teprve když si přečteme několik intimních zpovědí napsaných během procesu coming-outu či přímo v jedné z fází přeměny pohlaví, dokážeme se skutečně vžít do starostí osob potýkajících se s transsexualitou a pochopit ji. A po roční práci s texty transsexuálů, kdy jsem se s některými autory dostala také do kontaktu a měla možnost zjistit, v jakých podmínkách žijí, jakým způsobem bojují se svou samotou či napadáním a utiskováním společností, bych jim skutečně nepřála nic jiného, než více uvědomělých lidí, jež se dokážou do nich vcítit a kteří jim dokážou podat svou pomocnou ruku, poradit, dovést k odborníkovi a být jim nablízku v nelehkém období hledání sebe sama.

POUŽITÁ LITERATURA

ČECHOVÁ, M.: Současná čes. stylistika. ISV. Praha 2003. ISBN 80-86642-00-3.

FIFKOVÁ, H.: Transsexualita: diagnostika a léčba. Grada: Praha, 2002. ISBN 80-247-0333-5

FIFKOVÁ, H. et kol.: Transsexualita a jiné poruchy pohlavní identity. Grada: Praha, 2008. ISBN 978-80-247-1696-1

GREEN, R., FULLER, M. (1973): Group therapy with feminine boys and their parents. *International Journal of Group Psychotherapy*, 23, 54-88.

HARTL, P.; HARTLOVÁ, H.: Psychologický slovník. Praha, Portál, 2004

CHRZ, V.: Možnosti narativního přístupu v psychologickém výzkumu. Psychologický ústav AV ČR. Praha 2007. ISBN 80-86174-11-5

CHRZ, V.; ČERMÁK, I.; HILES, D.: Narativně orientovaný výzkum: interpretační perspektivy. In *Kvalitativní přístupy a metody ve vědách o člověku VI*. Olomouc 2007. ISBN 978-80-244-1813-1.

JANOŠOVÁ, P.: Dívčí a chlapecká identita. Praha, Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2284-9

JÍLEK, V.: Lexikologie a stylistika nejen pro žurnalisty. Univerzita Palackého. Olomouc 2005. 80-244-1246-2

KAŠAJOVÁ, A.: Transsexualita a chirurgická konverze pohlaví. In *Urologie pro praxi*. Praha, 2011.

LEVINE, S. B.; LOTHSTEIN, L. M. (1981): Transsexualism of the gender dysphoric syndrome. [Electronic version]. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 7, 85-113.

MIOVSKÝ, M.: Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Grada: Praha, 2006. ISBN 80-247-1362-4

- PARKER, G., BARR, R. (1982): Parental representations of transsexuals. Archives of Sexual Behavior, 11, 221-230.
- PERSON, E., OVESEY, L. (1974): The transsexual syndrome in males I: Primary transsexualism. American Journal of Psychotherapy, 28, 4-20.
- ROBERTS, C. W., GREEN, R., WILLIAMS, K., GOODMAN, M. (1987): Boyhood gender identity development: A statistical contrast between two family groups. Developmental Psychology, 23, 544-557.
- SARBIN, T., R.: Narrative psychology: The storied nature of human conduct. Praeger. New York 1986.
- SMOLÍK, P.: Duševní a behaviorální poruchy, průvodce klasifikací, nástin nozologie, diagnostika. Praha, Maxdorf, 1996.
- STOLLER, R. J. (1968): Sex and gender: On the development of masculinity and femininity. Hogarth, London.
- ZUCKER, K. J., BRADLEY, S. J. (1995): Gender identity disorder and psychosexual problems in children and adolescents. Guilford Press, London.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- Transforum o.s.: Transsexualita [online]. 2010, [citováno 2011-10-8]. Dostupné z: <http://www.transsexualita.unas.cz>.
- Translide [online]. 2003-2012, [citováno 2011-10-8]. Dostupné z: <http://www.translide.cz>